

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İNTERNET BAĞIMLILIK DÜZEYİNİN TEOG DERSPUANLARI VEBAZI
DEĞİŞKENLERARAÇISINDAN İNCELENMESİ

TEZİ YAZAN:
Ziya KARAKUŞ

TEZ DANIŞMANI:
Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

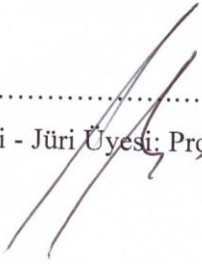
MERSİN / EYLÜL- 2016

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

“201410019” numaralı öğrencimiz olan “Ziya KARAKUŞ” tarafından hazırlanan “İnternet Bağımlılık Düzeyinin TEOG Ders Puanları ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi ” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından oy birliği ile Psikoloji Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

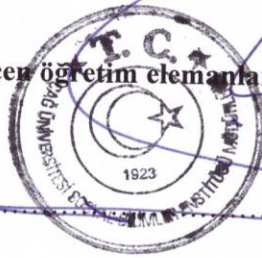

.....
Üniv. İçi - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT

.....
Üniv. İçi - Jüri Üyesi: Prof. Dr. Şükrü UĞUZ

.....
Üniv. Dışı - Jüri Üyesi: Prof. Dr. Meral ATICI
(Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

..... / ..... / 2016

Yrd. Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖNSÖZ

Yeryüzünde insanların var olmasıyla birlikte birçok iletişim aracı ortaya çıkmıştır. İçinde bulunduğumuz yüzyılda ortaya çıkan internetin toplumun her seviyesini etkilediği yadsınamaz bir gerçektir. İnternet sayesinde bireyler hem gündelik işlerini halletmekte hem de beşeri ilişkilerini karşılayabilmektedirler. Bununla birlikte internetin toplum üzerindeki etkileri, faydaları ve zararları araştırmacıların ilgisini çekmiş, birçok araştırmaya konu olmuştur. Birçok kişi internetin olumsuz sonucu olmadan bu iletişim aracından fayda sağlayabilmektedir. İnternet kullanımının zaman içerisinde yanlış yönlenerken bazı kişilerin hayatını olumsuz bir biçimde etkilediği görülmektedir. Bu olumsuz etki hem fizyolojik hem de psikolojik olarak ortaya çıkmaktadır. Gelecekte internetin yanlış kullanımı sonucunda doğabilecek olumsuzlukları en aza indirebilmek için önleyici çalışmaların önemi gün geçtikçe artmaktadır. Önleyici çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülerek bu çalışma kurgulanmıştır.

Bu çalışmada ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyinin TEOG ders puanları ve bazı değişkenlere (cinsiyet, anne-baba eğitim, birliktelik, öz üvey olma durumları, aile gelir düzeyi, evde bilgisayar ve internet olma, internet kullanım süresi) göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Ülkemizde akademik başarıya göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için birçok araştırma yapılmıştır. Ancak bu araştırmaların büyük bir kısmında akademik başarının ölçütü olarak öğretmenlerin yaptığı değerlendirmeler ölçüt alınmıştır. Bu araştırmada öğrencilerin akademik başarılarının değerlendirilmesinde daha objektif sonuçlar alınacağı düşünülerek öğrencilerin TEOG ders puanları ölçüt olarak alınmıştır.

Tezin hazırlama sürecinde katkılarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT'e, okuldaki varlığıyla bana ilham kaynağı olan değerli hocam Prof. Dr. Şükrü UĞUZ'a, çalışmamda desteklerini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Meral Atıcı'ya, bu süreçte beni yalnız bırakmayıp çalışmalarımda beni motive eden değerli arkadaşım Burcu BAYDAR'a ve varlıklarıyla bana güç veren İrem ve Mahmut Doruk'a teşekkür ederim.

26 Eylül 2016

Ziya KARAKUŞ

ÖZET

İNTERNET BAĞIMLILIĞININ TEOG DERS PUANLARI VE BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ziya KARAKUŞ

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Bekir Aydın LEVENT

Eylül 2016, 96 Sayfa

Bu çalışmada ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyinin TEOG ders puanları ve bazı değişkenlere (cinsiyet, anne-baba eğitim, birliktelik, öz üvey olma durumları, aile gelir düzeyi, evde bilgisayar ve internet olma, internet kullanım süresi) göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Çalışma evrenini Adana ili Seyhan ilçesi Orta Okul 8. sınıfta öğrenimlerini sürdüren öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, uygun (elverişli) örnekleme yöntemi ile belirlenen Dede Korkut Orta Okulu 8. sınıfta eğitimlerine devam eden 187 kız, 230 erkek öğrenci olmak üzere toplam 417 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmada öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini belirlemek için Young (1998) tarafından geliştirilen ve Bayraktar (2001) tarafından uyarlama çalışmaları yapılan “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” ve araştırmacının çalışmanın hedefine uygun hazırladığı Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın sonucunda: İnternet bağımlılığı açısından 417 öğrenciden 327’sinin (%78,4) semptom göstermediği, 90’ının (%21,6) sınırlı semptom gösterdiği ve internet bağımlısıolan öğrenci olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların TEOG Fen Bilimleri, Matematik, Türkçe, İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders puanları ile internet bağımlılık düzeyi arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kişilerin internet bağımlılık düzeyi arttıkça TEOG Fen Bilimleri, Matematik, Türkçe, İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders puanlarının düşüş gösterdiği tespit edilmiştir. Öte yandan, katılımcıların cinsiyet, anne-baba birliktelik durumları, aile gelir seviyesi, anne ve babanın öz- üvey olma durumu ve anne eğitim düzeyine göre internet

bağımlılıkdüzeyinin farklılık göstermediği ancak evlerinde bilgisayar ve internet olma, İnternet kullanım süresi ve baba eğitim durumlarına göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, İnternet Bağımlılığı, TEOG Ders Puanı

ABSTRACT

RESEARCH OF INTERNET ADDICTION LEVEL IN TERMS OF THE SOME FACTORS AND TEOG EXAM SCORES

Ziya KARAKUŞ

MBA, Phsclogy Department

Thesis Consultant: Prof.Dr. Bekir Aydın LEVENT

September, 2016, 96 pages

In this study, the relation between the TEOG (Transition from primary to secondary education) course grades and levels of Internet addiction of the students attending 8th class of secondary school, and the situation of their Internet addiction were scrutinized according to various variables. The universe of this study covered the students continuing their education at 8th classes of the secondary schools located in Seyhan Town of Adana Province. And the sample of this study is formed by total 417 students so as to be 187 girls and 230 boys who were selected randomly. In this study, in order to determine the students' levels of Internet addiction, the "Scale of Internet Addiction" developed by Young (1998), for which adaptation work is performed by Bayraktar (2001), and the Personal Information Form suitable to the aim of the study were used. In the analysis of the data so obtained. In the statistical analyses, SPSS 22.0 packaged software was used.

By the end of the study, the following findings were reached: It was observed that, of the participants, 78.4% were those not showing Symptom (50 points and below), 21.6% be those showing Limited symptoms (50-79 points), and be those being Internet addict (80 points and above). It was observed that there is an avoidant and meaningful relation between the participants' TEOG grades in the lessons of Sciences, Mathematics, Turkish, Revolution History and Kemalizm and their Level of Internet Addiction. It was also observed that, as long as the persons' level of Internet addiction increases, a falling-down occurred in their TEOG grades in the lessons of Sciences, Mathematics, Turkish, Revolution History and Kemalizm. Similarly, it was seen that the levels of Internet addiction of the students whose levels of success in the

TEOG lessons were low. On the other hand, it was determined that the participants' genders, their parents' socio-economical statutes and education levels were not effective directly on Internet addiction.

Key Words: Internet, Internet Addiction, TEOG Lesson Grade

KISALTMALAR LİSTESİ

DSM	: Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı
İBÖ	: İnternet Bağımlılığı Ölçeği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı
TEOG	: Temel Eğitimden Orta Eğitime Geçiş Sistemi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜVAKA	: Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 5.1. Tablo Öğrencilerin Kişisel Özellikleri	45
Tablo 5.2. TEOG Puanlarının Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre Ortalamaları.....	47
Tablo 5.3. İnterneti Kullanma Amaçlarının Dağılımı	50
Tablo 5. 4. Sosyal Ağları Kullanma veya Kullanacak Olma Sebeplerinin Dağılımı.....	51
Tablo 5.5. TEOG Başarı Puan Ortalamaları ve İnternet Bağımlılık Düzeyi Ortalamaları.....	51
Tablo 5.6. TEOG Ders Başarı Puan Dağılımları ve İnternet Bağımlılık Düzeyleri	52
Tablo 5.7. TEOG Başarı Puanları ve İnternet Bağımlılık Düzeyi İlişkisi	53
Tablo 5.8. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG Fen Bilimleri Başarı Puanı İlişkisi Regresyon Analizi Sonucu	54
Tablo 5.9. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG Matematik Başarı Puanı İlişkisi Regresyon Analizi Sonucu	55
Tablo 5.10. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG İnkılap Tarihi Başarı Puanı İlişkisi Regresyon Analizi Sonucu	55
Tablo 5.11. İnternet Bağımlılığı ile TEOG Türkçe Başarı Puanı İlişkisi Regresyon Analizi Sonucu	56
Tablo 5.12. Ailenin Toplam Aylık Gelir Seviyesi Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Kruskal-Wallis H testi Sonucu	57
Tablo 5.13. Anne Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Kruskal-Wallis H testi Sonucu	58
Tablo 5.14. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Kruskal-Wallis H testi Sonucu	59
Tablo 5.15. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Kruskal -Wallis H testi sonuçları	60
Tablo 5.16. Anne Öz-Üvey Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi Sonucu	61
Tablo 5.17. Baba Öz-Üvey Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi Sonucu	61

Tablo 5.18. Cinsiyet Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi Sonucu	62
Tablo 5.19. Evde Bilgisayar Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U testi Sonucu	63
Tablo 5.20. Evde İnternet Bağlı Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi Sonucu	64

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1. Davis' (2001) problemlı internet kullanımı süreç modeli (Sonkur, 2014: 6). 27	
Şekil 3.2. Grohol'ün internet bağımlılığı kuramı modeli (Sonkur, 2014, s. 7)..... 29	
Şekil 3.3. Suler'in internet bağımlılığı modeli (Sonkur, 2014, s. 9)..... 30	

İÇİNDEKİLER LİSTESİ

KAPAK	i
TEZ İMZA SİRKÜLERİ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
İÇİNDEKİLER LİSTESİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.2.1. Alt Amaçlar	4
1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	4
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlıklar	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	7
2.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	16
3.1. İnternet Kavramı ve Gelişimi	16
3.2. Bağımlılık	18

3.3. İnternet Bağımlılığı	19
3.3.1. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri	21
3.3.1.1. Young'ın İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri.....	21
3.3.1.2. Goldberg'ın İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri.....	22
3.3.1.3. Beard ve Wolf'un İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri	23
3.3.1.4. Suler İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri.....	24
3.3.2. İnternet Bağımlılığı İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar.....	25
3.3.2.1. Young'un Dört Kategori Kuramı.....	25
3.3.2.2. Davis'in Bilişsel Davranışçı Kuramı	26
3.3.2.3. Grohol'ün Patolojik İnternet Kullanımı Kuramı	28
3.3.2.4. Suler'in İnternet Bağımlı Kuramı	29
3.3.2.5. Hall ve Parsons'ın İnternet Bağımlılık Davranışı Kuramı.....	31
3.3.2.6. Nörobiyolojik Kuram.....	32
3.3.2.7. Sosyal Beceri Eksikliği Kuramı.....	32
3.3.2.8. Kültürel Mekanizma Kuramı	33
3.3.3. İnternet Bağımlılığı Tedavisi	33
3.3.3.1. Farmakoterapi	33
3.3.3.2. Psikoterapi	34
3.4. Ergenlerin İnternet'e Yönelme Nedenleri	36
3.5. İnternet Bağımlılığının Ergenler Üzerindeki Olumsuz Etkileri	39
3.6. Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş Sistemi	40
3.6.1. TEOG Sınavı Model Amaçları	40
3.6.2. Uygulama Modeli	41
3.6.3. Dersler Altında Ortak Değerlendirme.....	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM VE TEKNİKLER.....	42
4.1. Araştırmanın Modeli	42
4.2. Evren ve Örneklem	42
4.3. Veri Toplama Araçları	43
4.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	43
4.3.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği	43

4.4. Verilerin Toplanması	44
4.5. Verilerin İstatistiksel Analizi	44

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR VE YORUMLAR	45
5.1. Öğrencilerin Kişisel Özellikleri	45
5.2. Günlük İnternet Kullanım Süresi	47
5.3. İnternet Kullanım Amaçları	50
5.4. Öğrencilerin Sosyal Ağları Kullanma veya Kullanacak Olma Sebepleri	50
5.5. TEOG Başarı Puanları ve İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Bulgular	51
5.5.1. TEOG Başarı Puanları ve İnternet Bağımlılık Ortalamaları	51
5.5.2. TEOG Ders Başarı Puan Dağılımları ve İnternet Bağımlılık Düzeyi	52
5.5.3. TEOG Başarı Puanları ve İnternet Bağımlılık Düzeyi İlişkisi	53
5.5.4. İnternet Bağımlılık Düzeyi İle TEOG Fen Bilimleri Başarı Puanı İlişkisi	54
5.5.5. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG Matematik Başarı Puanı İlişkisi	55
5.5.6. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG İnkılap Tarihi Başarı Puanı İlişkisi	55
5.5.7. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG Türkçe Başarı Puanı İlişkisi	56
5.6. İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi	57
5.6.1. Ailenin Toplam Aylık Gelir Seviyesi Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi	57
5.6.2. Anne Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi	58
5.6.3. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi	58
5.6.4. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi	59
5.6.5. Anne Öz-Üvey Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi	61
5.6.6. Baba Öz-Üvey Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi	61
5.6.7. Cinsiyet Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi	62
5.6.8. Evde Bilgisayar Olma Değişkeni Durumuna Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi	63
5.6.9. Evde İnternet Bağlı Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi	63
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	65
6.1. Sonuçlar	65
6.2. Öneriler	66

7. KAYNAKÇA	68
8. ÖZGEÇMİŞ	78
9. EKLER	79
9.1. Ek- 1: İnternet Bağımlılığı Ölçeği:	79
9.2. Ek- 2: Kişisel Bilgi Formu:	80
9.3. Ek- 3: Valilik İzni.....	81

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem

İnternet ortaya çıkışıyla birlikte bireylerin hayatında vazgeçilemez bir unsur olmuştur. Bu durum internetin topluma, bireylere faydaları ve zararları hakkında birçok çalışmaya konu olmuştur. Dünyada milyonlarca kişibilgiye ulaşmak, arkadaşları ile iletişim kurmak, oyun oynamak gibi birçok amaçla interneti kullanmaktadır. Hatta günümüzde internet hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. İnternet bireylere sınırsız işlem kabiliyeti ve özgürlüğü sağlamaktadır. İnternet amaç yönelimli olarak kullanıldığında istenilen bilgiyi hızlı ve zahmetsizce verdiğinden kullanımı hızla artmıştır. Özellikle öğrenciler açısından internet günümüzde kütüphanenin yerini almıştır. İnternetin araştırmacılar açısından odak noktası olmasının sebebi internetin olumsuz bir araç olup olmadığıyla ilgilidir. İnternet zaman içerisinde yanlış kullanımla birlikte kontrolsüz bir şekle gelerek bireylere zarar vermeye başlamıştır. Bu zarar ruhsal, sosyal, fiziksel etkiler ve akademik başarının düşmesi gibi sonuçlarla ortaya çıkmaktadır (Young,1996).

İnternet bağımlılığı, genel olarak birey tarafından aşırı İnternet kullanma isteğine karşı konulamaması, İnternet'e bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, bireyin internete bağlı olmadığı süre içerisinde aşırı gerginlik ve saldırganlık davranışı göstermesi, bireyin yaşantısının her alanda zarar görmesi şeklinde tanımlanabilir (Young, 1996).

1962 yılında temelleri atılan internetin çok kısa bir sürede bu kadar etkili, güçlü bir iletişim ve bilgi paylaşım aracı olacağı kimse tarafından düşünülmezdi. Ancak internet günümüzde en önemli bilgi paylaşımı ve iletişim aracı haline gelmiştir. Çağlar boyunca bilginin aktarımı büyük bir sorun iken günümüzde internet sayesinde çok kolaylaşmıştır. Gün geçtikçe internet bilgi paylaşımının dışına çıkarak başka alanlarda da etkili olmaya başlamıştır. Artık günümüzde insanlar hızla gelişen bu teknolojiyi kullanarak banka işlemleri, sohbet, oyun oynama vb. birçok işini yapmaktadırlar (Akınoğlu, 2002).

İnternet ve bilgisayarın yoğun kullanılması, özellikle okul çağındaki ergenlerin akademik başarısını, psikolojik, fizyolojik ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkilemekte, problemli internet kullanımı kişiyi bağımlı hale getirebilmektedir. Ergenler üzerinde yapılan araştırmalar problemli internet kullanımının ergenleri yoğun şekilde etkilediğini ortaya koymuştur (Doğan, 2013).

Özellikle ergenler, içinde bulundukları dönemin özelliklerinin de etkisinde kalarak internet bağımlılığı açısından önemli bir risk grubunu oluşturmaktadırlar. Erikson'a göre ergenlik dönemi, ergenlerin kimlik oluşturdıkları ve bu kimliği oluştururken de çevresel etkilere en açık oldukları psikososyal gelişim dönemidir (Doğan, vd., 2008). Ergenlerin sanal ortamda hoşnut olmadıkları kimliklerini gizleyebilmeleri ergenleri internet ortamına çeken özendirici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnternet bağımlılığında en çok risk taşıyan grubun 13-19 yaş aralığındaki kişiler olduğu görülmektedir. Çünkü ailenin bu grup üzerindeki denetim gücü azalmakta ve internet ortamındaki aktiviteleri kısıtlamaları zorlaşmaktadır. Bu yaş aralığındaki kişilerin interneti kullanma amaçları küçük yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır. Özellikle çevrimiçi diğer kişilerle iletişim ve cinsel içerikli web siteleri ilgilerini çekmektedir. (Keizer ve Gregg, 2001).

Herhangi bir ruhsal sorun yaşamayan ergenlerin bile chat odalarında saatlerce kalmaları, internetteki porno siteleri, online alışveriş siteleri, şans ve bilgisayar oyunları ya da çeşitli hobi sayfalarında uzun süre zaman harcamaları sonucunda internet bağımlısı oldukları ve ruhsal sorunlar yaşamaya başladıkları yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (Young, 1996).

Toplumumuzdaki teknoloji hayranlığı, ebeveynlerin, çocuklarının internet kullanımı konusunda oldukça rahat davranmalarına yolaçmaktadır. Çocuk ve ergenler evlerde ve internet kafelerde internete kolaylıkla erişebilmektedir. İnternet'in aşırı kullanımının ergenin psikososyal gelişimini olumsuz etkilediği bilimsel araştırmalar tarafından kanıtlanmasına rağmen, toplumun bu konudaki bilinçlendirilmesi yetersiz kalmıştır. Yapılan araştırmalar internet kullanımının yaygınlaşmaya devam ettiğini ve kullanıcıların çoğunluğunun ergenler olduğunu ortaya koymaktadır (Yetim ve Güler, 2000; Wolcott and Goodman, 2000; Esgin, 2000; akt., Döner, 2011).

Alan yazında ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı üzerine araştırmalar yapılmıştır (Döner,2011; Esen, 2010; Doğan,2013; İşleyen,2013; Doğrusever, 2015; Sonkur, 2014; Ayas ve Horzum, 2013; Kaya, 2011; Kurtaran, 2008; İnan, 2010; Toraman, 2013; Şahin, 2011; Tanrıverdi, 2012; Soydan, 2015). Araştırma sonuçlarına bakıldığında interneti en çok kullananların önergeler ve ergenler olduğu ve aşırı internet kullanımının ergenleri her alanda olumsuz etkilediği görülmüştür.

A.B.D’deki İnternet Bağımlılık Merkezi’nin (Center for Online Addiction) kurulması aslında durumun sanıldığından ciddi olduğunu göstermektedir. Ülkemizde de internet bağımlılığı ile ilgili önleyici ve bilgilendirici çalışmaların zaman kaybetmeden yapılması gerekmektedir (Döner, 2011).

Bu araştırma çocukların ve ergenlerin internet kullanımının olumsuz etkilerinden korunması, internet bağımlılığını önleyici ve bilgilendirici çalışmaların yapılması ve çocukların geleceğini şekillendiren kişilerin farkındalık düzeylerine katkı sağlayacağı düşünülerek, internet bağımlılık düzeyinin TEOG ders puanları ve bazı değişkenlere (cinsiyet, anne-baba eğitim, birliktelik, öz üvey olma durumları, aile gelir düzeyi, evde bilgisayar ve internet olma, internet kullanım süresi)göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, internet bağımlılık düzeyinin TEOG ders puanları (Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük) ve bazı değişkenlere (cinsiyet, anne-baba eğitim, birliktelik, öz- üvey olma durumları, aile gelir düzeyi, evde bilgisayar ve internet olma durumu, İnternet kullanım süresi)göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektedir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar inceleme konusu olmuştur.

1.2.1. Alt Amaçlar

- 1) Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin günlük internet kullanım süresi değişkenine göre internet bağımlılık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
- 2) Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin cinsiyete değişkenine göre internet bağımlılık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
- 3) Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin evlerinde bilgisayar olması değişkenine göre internet bağımlılık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
- 4) Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin evlerinde internet olması değişkenine göre internet bağımlılık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
- 5) Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin anne ve babanın birliktelik durumu değişkenine göre internet bağımlılık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
- 6) Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre internet bağımlılık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
- 7) Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre internet bağımlılık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
- 8) Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin aile gelir düzeyi değişkenine göre internet bağımlılık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
- 9) Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin TEOG ders puanları değişkenine göre internet bağımlılık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
- 10) Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin internet kullanım amaçları ve sosyal ağları kullanma nedenleri nelerdir?

1.3.Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Gelişen çağa hızla ayak uyduran ülkemizde de internete erişim imkânları vebuna bağlı olarak internet kullanımını her geçen gün artmaktadır. İnternet kullanımının bu denli artmasında birçok faktörün etkisi vardır. Bunlardan bazıları günlük yaşamda kolay kolay kurulamayan sosyal ilişkilerin internet üzerinden kurulabilmesi, yabancılarla kurulan ilişkilerin daha risksiz olması, insanların özgürce duygu ve düşüncelerini ifade edebiliyor olmaları, kendilerini göstermek istedikleri şekilde abartarak göstermeleridir (Yılmaz, 2010).

Artarak devam eden internet kullanımı nedeniyle ergenlerde saldırganlık gibi olumsuz sosyal davranışlar gözlenmekte, ergenlerin uyum problemi yaşadığı görülmektedir(Ulusoy, 2008).

Güney Kore, internet bağımlılığına dayalı sağlık problemlerinin ortaya çıkmasından sonra en ciddi halk sağlığı problemlerinden biri olarak internet bağımlılığını görmeye başlamıştır. Benzer şekilde Çin’de bir hastane yöneticisinin genç internet kullanıcılarının yaklaşık %13,7’sinin internet bağımlılığı tanı kriterlerini karşıladığını bildirdikten sonra gençlerin bilgisayar oyunu oynaması kısıtlanmaya başlanmıştır (Block, 2008).

Ayrıca 1995 yılında ABD’de kurulmuş olan İnternet Bağımlılık Merkezi (The Center for Internet Addiction), internet bağımlılığının bir problem olarak görüldüğünü ve bu problem üzerinde önemle durulması gerektiğini göstermektedir. Gerek Uzak Doğu Ülkelerinde gerekse de ABD’de internet bağımlılığına ilişkin alınan bu tedbirlere karşın ülkemizde de devlet kanalıyla böyle bir problem durumunun gerek teşhisi gerekse de önlenmesi veya tedavi edilmesi amacıyla Sağlık Bakanlığına Bağlı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 2014 yılından itibaren İnternet Bağımlılığı Polikliniği hizmet vermeye başlamıştır (Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, 2014). Polikliniğin açılmasını takip eden ilk üç ay içinde 70 hastanın bu bölüme başvuruda bulunduğu ve 50 hastanın da takibinin yapılmaya başlandığı ayrıca başvuruda bulunun hastaların önemli bir kısmının internet yüzünden okulu bıraktığı ve hastalardan birinin 72 saat boyunca bilgisayar başından kalkmadığını ifade ettiği tespit edilmiştir(Şenormancı, 2014; akt. Doğrusever, 2015).

Teknolojik gelişmelerin gün geçtikçe hız kazandığı ve teknolojinin aynı hızla günlük hayatımıza girdiği düşünüldüğünde internet teknolojisinin yaşamımızdaki yeri ve önemi yadsınamayacak boyuttadır. Ancak günümüz gelişmiş teknolojilerinden olan internet kullanımı istenilen bilgiye anında ulaşabilme, bilgi paylaşımını sağlayabilme, oyun oynama, kişilerle iletişim kurma gibi getirdiği kolaylıkların yanında çok fazla kullanımından kaynaklanan birçok problemi de beraberinde getirmektedir. Özellikle okul çağındaki gençlerde oldukça sık görülen aşırı şekilde internet kullanımı, onların psikolojik, fizyolojik gelişimleri ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkileyerek akademik başarılarını da düşürebilmektedir. Alan yazın incelendiğinde internet bağımlılık düzeyinin TEOG ders puanlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen

bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle internet bağımlılık düzeyinin TEOG ders puanları ve bazı değişkenlere (cinsiyet, anne-baba eğitim, birliktelik, öz üvey olma durumları, aile gelir düzeyi, evde bilgisayar ve internet olma durumları, internet kullanım süresi) göre farklılaşıp farklılaşmadığının araştırılacağı bu çalışmanın İnternet bağımlılığı önleme ve bilgilendirme çalışmaları ve alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

- Araştırma sürecine katılan öğrencilerin veri toplama araçlarını doğru yanıtladıkları varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan ölçme aracı ölçmek istenilen özellikleri ölçecek nitelikte, geçerli ve güvenilirlerdir.

1.5. Sınırlıklar

- Yapılan bu araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılında Adana İli Seyhan İlçesi Dede Korkut Orta Okulu8. sınıfta eğitimine devam eden ve araştırmaya katılan 417 öğrenci ile sınırlıdır.
- Araştırmada elde edilen internet bağımlılık puanları internet bağımlılık ölçeğinin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Ersoy ve Yaşar (2002), yaptıkları araştırmada öğrencilerin, öğretmenlerin ve anne-babaların görüşlerine dayalı olarak ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin internet kullanım durumlarını incelemiştir. Araştırma 2001-2002 eğitim öğretim yılında Eskişehir il merkezinde İbrahim Karaoğlu ilköğretim Okulunda yapılmıştır. Araştırma sürecinde 10 sınıf öğretmeni, 17 öğrenci ve 16 anne-babayla görüşülmüş, Araştırma verileri, nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Araştırma sonucunda; ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin interneti etkili ve verimli olarak kullanmadıkları ancak, öğrencilerin internet kullanım becerileri bakımından öğretmenlerden ve anne-babalardan daha iyi oldukları tespit edilmiştir.

Turnalar Kurtaran (2008), yaptığı araştırmada ergenlerin internet bağımlılık düzeylerinin yalnızlık, depresyon ve benlik saygısı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya, 2006-2007 eğitim öğretim yılında Mersin il merkezinde bulunan liselerde eğitim gören, 650 öğrenci katılmıştır. Araştırmada, “İnternet Bağımlılık Ölçeği”, “UCLA Yalnızlık Ölçeği”, “Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği (CBSÖ)”, “Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği” ve araştırmacının hazırladığı “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; internet bağımlılık düzeyini, benlik saygısının negatif yönde, yalnızlığın ise pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı, ancak depresyonun anlamlı yordayıcısı olmadığı tespit edilmiştir.

Günüç (2009), yaptığı araştırmada internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenlere göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Araştırmanın örneklemi Türkiye’nin farklı bölgelerindeki orta öğretim okullarına devam eden, yaşları 14-20 arasında değişen, 301 kız, 443 erkek, toplam 754 öğrenciden oluşmaktadır.

Bu çalışmada 754 bireyden 76 (%10,1)’sının internet bağımlısı, 199 (%26,4)’unun olası internet bağımlısı (risk altında) olarak bulunmuştur. Geriye kalan

222 (%29,4)sinin eşik grubundaki birey ve 257 (%34,1) bağımlı olmayan gruptaki birey ile toplam 479 (%63,5) birey ise bağımlı olmayan olarak tespit edilmemiştir. Bazı değişkenlere göre ulaşılan sonuçlar ise; il, cinsiyet, sınıf, yaş, baba mesleği, sigara kullanma durumu, aile geliri, interneti en sık kullanım amacı, interneti yıllık ve günlük kullanım miktarı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca çalışmanın sonucunda yüksek güvenirlikte ve geçerlikte internet bağımlılık ölçeği geliştirilmiştir.

Esen (2010), yaptığı araştırmada ergenlerde internet bağımlılığı düzeyinin psiko-sosyal değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır.

Araştırmanın evrenini 2009-2010 eğitim öğretim yılından İzmir ili ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini İzmir ili Çeşme ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarındaki 700 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada “İnternet Bağımlılık Ölçeği”, “UCLA Yalnızlık Ölçeği”, “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği”, “Yaşam Doyumu Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet, algılanan akademik başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenlerine göre ergenlerde internet bağımlılığı düzeyinin farklılaştığı görülmüştür.

İnan (2010), yaptığı araştırmada ilköğretim II kademede ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın evrenini 2009–2010 eğitim öğretim yılında Balıkesir ili Erdek ilçesinde ilköğretim II. kademede ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda; öğrencilerin cinsiyete, sınıf düzeylerine, annelerinin eğitim düzeylerine, internete bağlanılan yere, evinde bilgisayar olmasına, internete bağlanma nedenlerine, okulda disiplin suçu işlemesine göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaştığı ve öğrencilerin akademik başarı puanları ile internet bağımlılık düzeyi arasında ters yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Döner (2011), yaptığı araştırmada ilköğretim ikinci kademede eğitimine devam eden öğrencilerin internet bağımlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim öğretim yılı Afyonkarahisar il merkezinde bulunan devlet okullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise okullarında interneti kullanan 624 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda internet bağımlısı öğrenci tespit edilmemiş, İnternet Bağımlılık Ölçeğinden alınan puanlar, cinsiyete, yaşa, internet kullanım

süresine, günlük kullanım sıklığı ve internet kullanım mekânı değişkenlerine göre farklılık göstermektedir.

Kaya (2011), yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumları ile internet bağımlılığı ilişkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 2010-2011 Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 300 öğretmen adayı ile Buca Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 372 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışmada, "Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Anketi" ,"İnternet Bağımlılık Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda; öğretmen adaylarının günlük internet kullanım süresi, sosyal ağ sitelerine üye olma durumu, üye oldukları süre, ziyaret sıklığı, günlük kullanım süresi, üye oldukları grup/topluluk sayısı ve sosyal ağ sitelerindeki arkadaş sayıları değişkenlerine göre internet bağımlılığı düzeyinin farklılaştığı tespit edilmiştir.

Şahin (2011), yaptığı araştırmada ilköğretim okulu 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyini incelemiştir. Araştırmanın evrenini, Kocaeli ili Gebze ilçesindeki ilköğretim okullarında öğrenimine devam eden 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 363'ü kız, 347'si erkek olmak üzere toplam 710 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada Young (1996) tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği ve araştırmacının hazırladığı kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda; öğrencilerin (%84,5) semptom göstermemiş; (%14,2) sınırlı semptom göstermiş; (%1,3) ise internet bağımlısı olarak belirlenmiştir.

Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığına daha fazla yakınlık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Ayrıca araştırmada, aile gelir seviyesi arttıkça öğrencilerin internet bağımlılığı riskinin de arttığı görülmüştür. Bununla birlikte, internet bağımlılığı ile aile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İnternet bağımlısı olan veya internet bağımlılığına yakınlık gösteren öğrencilerin internet kullanım sürelerinin internet bağımlılığı belirtisi göstermeyen öğrencilere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Kendisini internet ortamında özgür hissedен öğrenciler internet bağımlılığı eğilimi gösterirken, interneti oyun ve sohbet amacı ile kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına daha fazla yakınlık gösterdiği de tespit edilmiştir.

Tanrıverdi (2012), yaptığı araştırmada ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Batman ilinde tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 10 lisede 9., 10., 11.

ve 12. sınıflarda öğrenim gören 999 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Öğrencilere Günüç (2009) tarafından geliştirilen “İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ)”, Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen verevizyonu yapılan “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” ve araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında İBÖ toplam puanları ile demografik değişkenlerden sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, kardeş sayısı, anne-baba mesleği ve anne-baba durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak cinsiyet, baba eğitim durumu, sigara kullanma durumu, aile geliri, arkadaşlık kurma durumu, aile ilişkileri, öğretmenleri ile ilişkileri ve okulunda kafasında kötü iz bırakan öğretmen olup olmadığı, evde internet bulundurma durumu, kaç yıldır internet kullandığı, interneti en çok hangi amaçla kullandığı, yüz yüze tanışmaktansa internetten arkadaş edinme durumu, internette arkadaşlık ilişkilerinin daha sorunsuz olduğuna inanma değişkenleri, haftalık internet kullanım saati arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Ayas ve Horzum (2013), yaptıkları araştırmada ilköğretim öğrencilerinin aile internet tutumu ve internet bağımlılığını çeşitli değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 2010–2011 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde, Samsun ili merkezindeki üç farklı ilköğretim okulunda ikinci kademedeki öğrenim gören toplam 407 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; internete yönelik ihmalkâr tutuma sahip ailelerin çocuklarının otoriter, müsamahakâr ve demokratik internet tutumuna sahip ailelerin çocuklarından daha fazla internet bağımlısı olduğu tespit edilmiştir.

Doğan (2013), yaptığı araştırmada ergenlerde internet bağımlılığı yaygınlığını tanımlamayı ve araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın evreni İzmir ilinde okullara devam eden 12–18 yaş grubu ergenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleminin oluşturulmasında olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda internet bağımlılığı yaygınlığı % 12.6 olarak tespit edilmiştir.

Toraman (2013), yaptığı araştırmada ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin akademik başarıya etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini, 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılı bahar döneminde, ortaöğretim okullarının 10., 11. ve 12. sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde bulunan dokuz

ortaöğretim kurumunun 10. 11. ve 12. sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel bilgi formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Sosyal Ağ Kullanım Düzeyi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya 664 kız ve 638 erkek öğrenci katılmıştır. Katılımcıların sosyal ağlara bağlanma nedenleri arasında en çok göze çarpan davranış şekillerinin %75 oranında “arkadaşlarla iletişim” amaçlı olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla İnternet bağımlılığı seviyelerinin daha yüksek olduğu, İnternet bağımlılığı düzeyi arttıkça akademik başarı seviyesinin düştüğü fakat sosyal ağ kullanım düzeyinin akademik başarıyı etkilemediği görülmüştür.

İşleyen (2013), yaptığı araştırmada lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini incelemek ve internet bağımlılığı düzeyinin utangaçlık, anne baba tutumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Burdur ilinin merkez ilçesindeki Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı ortaöğretim kurumlarının 9., 10., 11. ve 12. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim öğretim yılında Burdur ilinin Merkez ilçesindeki resmi ortaöğretim kurumlarına devam etmekte olan 1134 lise öğrencisi oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama araçları olarak “İnternet Bağımlılığı Ölçeği”, “Anne Baba Tutumları Ölçeği”, “Utangaçlık Ölçeği” ve araştırmacının hazırladığı “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda; lise öğrencilerinin % 7’sinin bağımlı grupta yer aldığı, internet bağımlılık düzeyinin otoriter anne baba tutumu, utangaçlık ve demokratik anne baba tutumuna göre farklılaştığı tespit edilmiş, koruyucu/istekçi anne baba tutumunun lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini farklılaştırmadığı görülmüştür.

Biçer (2014), yaptığı araştırmada sosyal beceri eğitiminin ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ortaokul 6. 7. ve 8.sınıf Öğrencilerine İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Bayraktar, 2001) uygulanmış ve ölçekten en yüksek puan alan 24 öğrencinin 12’ si deney grubunu; diğer 12 öğrenci ise kontrol grubunu oluşturmuştur. On haftalık sosyal beceri eğitimi uygulandıktan sonra öğrencilere internet bağımlılığı ölçeği tekrar

verilmiş, deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmış, istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Sonkur (2014), yaptığı araştırmada internet bağımlılığının depresyon, tepki biçimleri, düşünce baskılama, endişe ve üst biliş ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Van ili merkezde bulunan 1358 ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Çocukların Tepki Biçimleri Ölçeği (ÇTBÖ), CES Depresyon Ölçeği (CES-D), İnternet Bağımlılığı Testi (IBT), PennState Endişe Ölçeği (PSEÖ), Üst Biliş Ölçeği Çocuk ve Ergen Versiyonu (ÜBÖ-ÇE) ve Beyaz Ayı Düşünce Baskılama Envanteri (BADBE) kullanılmıştır.

Sonuç olarak, duygu düzenleme problemlerine göre internet bağımlılık düzeyi farklılaşmaktadır. Ayrıca, Çocukların Tepki Biçimleri Ölçeğinin (ÇTBÖ) Türkçe formunun yüksek geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu bulunmuştur.

Doğrusever (2015), yaptığı araştırmada ön ergenlerin internet bağımlılığını yalnızlık, sosyal beceriler ve bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelemiştir.

Araştırmanın çalışma evrenini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Siirt ili merkezindeki resmi ortaokullara devam eden 6., 7. ve 8. sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. 2013–2014 Eğitim - Öğretim yılında Siirt ili merkezinde ortaokul 6., 7. ve 8. sınıfa devam eden 1063 ortaokul öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Young (1996) “İnternet Bağımlılık Ölçeği”, “Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği”, “UCLA Yalnızlık Ölçeği” ve araştırmacının hazırladığı “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Araştırma sonucuna göre; Örneklemin %93’ü semptom göstermeyenler, %6’sı sınırlı semptom gösterenler ve %1’i ise internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir.

Öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına bakıldığında %78’i okulla ilgili araştırmalar yapmak, %65’i oyun oynamak, %53’ü film izlemek, %50’si sosyal paylaşım sitelerini kullanmak, %44.1’i boş zamanlarını değerlendirmek ve %17.6’sı internet sayfaları arasında sörf yapmak amacıyla internet kullanmaktadır. Öğrenciler çoğunlukla interneti birden fazla amaç için kullanmaktadırlar.

Ön ergenlerin internet bağımlılığının, yalnızlık düzeyleriyle anlamlı bir ilişki göstermediği ancak sosyal beceri değerlendirme alt ölçekleriyle anlamlı bir ilişki gösterdiği bulunmuştur. Öğrencilerin internet bağımlılık puanlarıyla olumlu sosyal davranışları arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki; olumsuz sosyal

davranışları arasında ise pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Ön ergenlerin internet bağımlılık puanları; cinsiyetlerine, algılanan akademik başarı düzeylerine, ailenin gelir düzeyine, sınıf düzeylerine, günlük internet kullanım süresine ve sosyal paylaşım sitelerinden herhangi birine üye olup olmama durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı olarak farklılaşmakta iken, ailesinin internet kullanımına bir sınırlama koyup koymamasına göre herhangi bir farklılaşma tespit edilmemiştir.

Eftekin(2015), yaptığı araştırmada ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2012/2013 eğitim öğretim yılında Kayseri ili Talas ilçesinde farklı ortaöğretim kurumlarına devam eden 9. 10. 11. ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem grubu evreni yansıtacak oranda ve tesadüfi olarak seçilmiştir. Araştırma Kayseri ili, Talas İlçesinde 2012-2013 eğitim öğretim yılında ortaöğretime devam eden 186 kız, 157 erkek olmak üzere 343 öğrenci üzerine yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak için “Ana Baba Tutum Ölçeği”, “İnternet Bağımlılık Ölçeği” ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışma sonucunda internet bağımlılığında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmazken, internete nerden bağlanıldığı, anne-baba eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve sınıf seviyesi değişkenlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Soydan (2015), yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile depresyon ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Haliç Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Haliç Üniversitesi’nde öğrenim gören 184’ü kız ve 209’u erkek 393 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “İnternet Bağımlılık Ölçeği”, “Beck Depresyon Envanteri”, “Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; internet bağımlılığı ile depresyon arasında orta ve pozitif yönlü bir ilişki görülmüş ve yaşam doyumu ile internet bağımlılığı arasında zayıf ve negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Şimşek ve ark.(2015), yaptıkları araştırmada ergenlerde umutsuzluk ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 350 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak ergen bilgi formu, İnternet

Bağımlılık Ölçeği ve Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ergenlerde umutsuzluk ve internet bağımlılığı arasında çift yönlü, orta düzeyde vepozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

2.2.Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Chang ve Man Law (2008),Young'un internet bağımlılığı testinin faktör yapısı, Bir doğrulayıcı çalışma konulu araştırmalarında internet bağımlılık düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Kubey vd. (2001), üniversite öğrencilerinde eğlence amaçlı internet kullanımı ve akademik performans arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda eğlence amaçlı internet kullanımıyla düşük akademik performans arasında yüksek oranda bir ilişki bulunmuştur.

Mythily,vd., (2008), Singapur gençliğinde aşırı internet kullanımının yaygınlığını ve çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmacılar günlük 5 saatten fazla internet kullanımını aşırı internet kullanımı olarak tanımlamışlardır.Aşırı internet kullanan gençlerin notlarında ve okul performanslarında düşüş olduğunu bildirmişlerdir.

DiNicola (2004), patolojik internet kullanımının yaygınlığını, yaşları 18-24 arasında değişen 731 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada değerlendirmiştir. Dört veya daha fazla belirti gösteren öğrenciler patolojik internet kullanıcıları olarak değerlendirilmiştir ve öğrencilerden % 7'lik bir grubun internet kullanımının patolojik olduğu bulunmuştur. Araştırma sonunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre patolojik internet kullanımına daha eğilimli oldukları gözlenmiştir. Birinci sınıfta bulunan öğrencilerin de daha büyük sınıflara göre daha çok belirti gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin % 1.2'si sosyal ilişkilerde, % 7.9'u akademik başarıda, % 20.7'si yeterli uyku konusunda, % 14'ü dersleri kaçırma ya da derslere geç kalma konusunda internet kullanımının olumsuz etkilerinin olduğunu belirtmiştir.

Engelberg ve Sjöberg (2004), ortalama 21 yaşlarında olan 20 kız 21 erkek öğrenciden oluşan bir grup üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, yalnızlık, kişisel değerler, kişilik ve duygusal zekânın internet kullanımıyla ne ölçüde alakalı olduğunu araştırmışlardır. Yalnızlık ve kişisel değerlere bağımlılıkla internet kullanımı

arasında güçlü bir ilişki bulurken, kişilik ve duygusal zekâ arasında daha zayıf bir ilişki bulmuşlardır.

Chak ve Leung (2004), 12-26 yaş arasında 722 internet kullanıcısı üzerinde yaptıkları çalışmada bir kişinin internet kullanım düzeyi arttıkça daha çekingen olduğunu ve internet bağımlısı olan insanların özellikle e-mail, chat, internet oyunları gibi aktiviteleri daha çok kullandıklarını bulmuşlardır.

Koch ve Pratarelli (2004), içe ve dışa dönüklükle cinsiyetin internet kullanımı üzerindeki etkilerini araştırdıkları çalışmalarını, 97 erkek ve 143 kadından oluşan toplam 240 üniversite öğrencisi üzerinde yapmışlardır. Çalışma sonucunda içedönük kişilerin, isimsiz sosyal aktiviteler açısından interneti çok daha fazla kullandıkları ve erkeklerin kadınlara oranla daha çok karşı cins odaklı aktivitelere katıldıkları tespit edilmiştir.

Johansson ve Gotestam (2004), yılında 12-18 yaş aralığında ki 3237 ergen üzerinde internet kullanımlarını, farklı internet aktiviteleri ile ilişkilerini ve aşırı internet kullanım durumlarını incelemeyi amaçladıkları çalışmada, katılımcıların %2'sinin bağımlı olduğunu ve %8,7'sinin riskli grupta yer aldığını ortaya koymuşlardır. Buna ek olarak internet kullanım sıklığı, internete bağlanılan yer ve İnternet kullanım amaçlarının internet bağımlılığının belirlenmesinde temel değişkenler olduğu çalışmanın bulguları arasında yer almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. İnternet Kavramı ve Gelişimi

İnternet, birçok insanın günlük yaşantısında yer alan, toplumsal yapıyı çeşitli alanlarda etkileyebilme ve değiştirebilme olanağına sahip sosyal bir olgudur (Günüçve Kayri, 2009).

İnternet, dünyanın farklı bölgelerindeki bilgisayarların birbirlerine bağlanarak meydana getirdikleri ve milyonlarca kullanıcının aynı anda veya farklı zaman diliminde kullandığı bir iletişim ağı olarak tanımlanabilir (Yalçın, 2003).

İnternet, ilk önce 1960'ların sonunda, Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan DARPA'nın(İleri Düzey Savunma Araştırma Projeleri Ajansı-Defence Advanced Research Project Agency) farklı konumlardaki bilgisayarları birbirine bağlamak için kurduğu bir sistemdir.Bu sistem sayesinde çeşitli üniversitelerin birbirine bağlanarak araştırma yapmasını sağlayan “internet” ağı dünyadaki geniş sistemi birbirine bağlayan “network” sistemi haline gelmiştir (Çağıltay, 1994).

Dünyada 1980'li yıllarda internetkullanımı hızla yayılmaya başlamıştır. Türkiye'de ise ilk defa 1987 yılında Ege Üniversitesi'nin öncülüğünde kurulan TÜVAKA (Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı) ile internet kullanımı başlamıştır (Gönenç, 2003).

Türkiye'de internet 1993 yılında yaygın olarak kullanılmaya başlanmış, dünyada olduğu gibi ülkemizde de bilgi aktarımı amacıyla kullanılmıştır.İnternet bu yıllarda veri aktarımı ve bilgi paylaşımı için kullanılmaya başlanmasına rağmen kısa sürede çok fazla gelişme göstererek çok çeşitli alanlarda kullanılmaya başlanmıştır.İnternet teknolojisi çok hızlı bir şekilde değişmekteve e-posta, iletişim grupları gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır (Mestçi, 2007).

Dünyada ki gelişmelerle birlikte Türk girişimcilerde 1995 ten itibaren özellikle ticaret alanında interneti yoğun bir şekilde kullanmaya başlamışlardır.Türk girişimciler internetten pazarlama konusunda çok ciddi gelişmeler ve yenilikler yaratmışlardır (Güvenir, 2005). Özellikle de internet üzerinden online alışveriş sitelerine sahip şirketlerin günümüzde rakiplerine göre birkaç adım önde olduğu görülmektedir.

Türkiye’de hızlı internet bağlantısı sonucunda teknolojiye olan ilgi artmış ve nitelikli cihazlara olan ilgide yüksek talepler görülmeye başlamıştır. Ülkemizdeki internet kullanımı için gerekli olan teknolojik altyapının sürekliliğiyle, internet kullanımı da her alanda büyük bir hızla yaygınlaşmaktadır (Mestçi,2007).

İnternetin ilk yıllarına baktığımızda, özellikle fiyatının yüksek olmasından dolayı çok küçük bir kitleye hitap ederken günümüze geldiği zaman bu kitlenin oldukça büyüdüğü görülmektedir. Bunun en önemli sebebinin internet servis sağlayıcılarının yaygınlaşması ve Türkçe içeriğe sahip özgün sitelerin sayısının artması olduğu görülmektedir (Gürkan, 2001).

Son yapılan araştırmalarda insanların hem bilgisayar hem de internet kullanım oranlarında ciddi artışların olduğunu göstermektedir. TÜİK’in 2015 yılında yapmış olduğu araştırmaya göre; bilgisayar ve internet kullanım oranları 16-74 yaş grubundaki bireylerde sırasıyla %54,8 ve %55,9’dır. Bu oranlar erkeklerde %64 ve %65,8 iken, kadınlarda %45,6 ve %46,1’e ulaşmıştır (TÜİK,2015).Diğer açıdan bakılacak olursa Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre, 2015 yılı Nisan ayında Türkiye genelinde internet erişim imkânına sahip hanelerin oranı %69,5’e ulaşmıştır. Hanelerin 2015 yılı Nisan ayında %96,8’inde cep telefonu veya akıllı telefon bulunduğu, aynı dönemde hanelerin %25,2’sinde masaüstü bilgisayar, %43,2’sinde taşınabilir bilgisayar ve %20,9’unda internete bağlanabilen TV bulunmaktadır.

2015 yılında internet kullanım amaçlarına göre yapılan bir araştırmada, bireylerin %80,9’luk bir kesiminin internette daha çok sosyal medyayı kullandığını göstermektedir. İkinci sırada ise %70,2’lik bir kesimle online haberler gelmektedir. %66,3’lük bir oranla üçüncü sırada ise sağlıkla ilgili bilginin arandığı görülmektedir. Dergi okumak %62,1 iken, kendine ait resim, fotoğraf, yazdıkları yazıları eklemek, video ve müzik gibi paylaşımlar ise %59,4’lük bir orana sahiptir. Görüldüğü gibi internet aslında çok farklı amaçlar için kullanılsa da en yaygın kullanım alanının sosyal medya olduğu görülmektedir.

TÜİK verilerine göre 2015 yılının ilk üç ayında internet kullanan 16-74 yaş grubu bireylerin %87,1’i interneti evde kullanmıştır. Bunu %42,5 ile işyeri, %37,7 ile akraba, arkadaş evleri, %29,2 ile alışveriş merkezi, havaalanı, vb. kablosuz bağlantının yapılabildiği yerler takip ederken, internet kafede kullanım oranı %10,6’dır. Bu durumda internet kafelerin popülerliğini yitirdiği söylenebilir.

TÜİK verilerine göre interneti 2015 yılının ilk üç ayında kullanan bireylerin %74,4'ü evve işyeri dışında internete kablosuz olarak bağlanmak için cep telefonu veya akıllı telefon kullanırken, %28,9'u taşınabilir bilgisayar (dizüstü, netbook, tablet vb.) kullanılmaktadır. Bu oranlar 2014 yılının aynı döneminde sırasıyla %58 ve %28,5'dir.

İnternet üzerinden mal veya hizmet siparişi verenlerin oranında 2015 yılında %2,3'lük bir artış olarak %33,1'e ulaştığı görülmektedir. İnternetten sipariş vermenin hala güvenli olmadığını düşünen çok ciddi bir kesimin olduğu düşünülürse bu orandaki artışın aslında hiç de küçümsenecek bir oran olmadığı görülmektedir. Özellikle önümüzdeki zamanlarda bu oranın daha da artacağı bilinmektedir.

İnternet kullanıcıları son 3 ay içinde interneti hemen hemen her gün veya haftada en az bir kez kullanmaktadırlar. Düzenli internet kullanıcıların oranı 2015 yılının ilk çeyreğinde %94,2 oranındadır (TÜİK,2015).

3.2. Bağımlılık

Bağımlılık kavramı, genel itibariyle bireylerin fiziksel olarak bir maddeye olan bağımlılığını açıklamak için kullanılmaktadır (Holden, 2001). Bir başka açıdan, bağımlılık terimi DSM-IV'ün (American Psychiatric Association,1995) birçok yeni versiyonunda tek başına yer almasa da madde bağımlılığına yönelik teşhislerle karşılaşılmaktadır. Birçok araştırmada, kimyasal bir maddeye olan bağımlılığa benzer olarak problemli davranışlara yol açan patolojik kumar oynama (Griffiths, 1990; Mobilia, 1993), yeme hastalığı (Lacey, 1993; Leiseur ve Blume,1993), cinsel bağımlılıklar (Goodman, 1993), genel teknoloji bağımlılıkları (Griffiths, 1995) ve video oyunu bağımlılığı (Griffiths, 1991; Keepers, 1990) kriterleri madde bağımlılığı kriterlerine adapte edilerek kabul görmektedir(Akt.İnan ,2010).

Davranışsal bağımlılıklarda bireyler madde bağımlılığına benzer şekildebağımlılığın ana bileşenleri olan: zihinsel meşguliyet, duygu durum değişkenliği, tolerans, yoksunluk, çatışma ve tekrarlama özellikleri gösterir. Davranışsal bağımlılıklara; yeme, kumar oynama, seks, teknoloji, medya, televizyon, cep telefonu, bilgisayar ve internet bağımlılığı gibi bağımlılıklar örnek verilebilir (Griffths, 1999).

Bağımlılık; olumsuz davranışlar ve neticelerle sonuçlanan, bilişsel bozukluğun neden olduğu hatalı bir irade gücü hastalığıdır. Bağımlılıkla ortaya çıkan olumsuz

davranışlar ise sağlıklı kişilerde değişik şekilde gerçekleşen bağlantılı arzular veya iştah kabartıcı davranışlar olarak nitelendirilebilir (Campbell, 2003).

Bağımlılık, kişinin bağımlı olduğu nesneden ayrı kalamaması, nesneye ulaşamadığında yoksunluk belirtileri göstermesi ve nesneyi bulamadığında aramaya başlaması şeklinde tanımlanmaktadır (Şenkoyuncu, 2009).

3.3. İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı genel olarak bireyin interneti aşırı kullanma isteğine engel olamaması, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın anlamını kaybetmesi, internetten yoksun kalması durumunda aşırı sinirlilik halinin görülmesi ve saldırgan olması ayrıca iş, sosyal ve aile hayatının da internet kullanımından olumsuz bir şekilde etkilenmesidir (Young, 2004; Akt. Kaya, 2011).

Genel olarak internetsiz geçen zamanın önemini yitirmesi, aşırı internet kullanımına sınır konulamaması, yoksun kaldığı zaman sinirlilik ve saldırganlık davranışının ortaya çıkması, günlük yaşam kalitesinin giderek düşmesi gibi problemli davranışları açıklamak için araştırmacılar fikir birliği sağlayamamışlardır. Patolojik internet kullanımı (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Davis, 2001; Gönül, 2002; DiNicola, 2004), kompulsif internet kullanımı (Greenfield, 1999), internet davranış bağımlılığı (Hall ve Parsons, 2001), internet bağılılığı (Scherer, 1997) gibi kavramlar kullanılmıştır.

İnsanların aklına bağımlılık kavramı geldiği zaman ilk düşündükleri şey genellikle sigara, alkol ve uyuşturucu olmaktadır. Bunların dışında bazı davranışların insanlar için bağımlılık teşkil ettiği düşüncesi giderek artmaktadır. Örneğin; bilgisayar oyunları, kumar vb. gibi davranışları da saymalıyız (Griffiths, 1999).

Griffiths (1995)'e göre teknolojik bağımlılıkları; kimyasal bağımlılıkların dışında teknolojiye bağımlılık olarak ele almakta, yani insan makine etkileşimi üzerinde araştırmaları temel almaktadır. Televizyon seyretmek pasif bir bağımlılık özelliği gösterirken, yoğun bir şekilde bilgisayar oyunu oynamak aktif bir bağımlılık örneği göstermektedir (Akt. Esen, 2010). Davranışsal bağımlılıklar bağımlılığın asıl ögesi olan fiziksel ve psikolojik bağımlılığın, zihinsel meşguliyet, duygusal değişkenlik, tolerans, yoksunluk, çatışma ve yineleme özelliklerini gösterirler (Griffiths, 1999). Zihinsel meşguliyet: herhangi bir faaliyetin kişinin hayatında önemli noktaya gelmesidir.

Tolerans: aynı etkinin oluşturulması için daha fazla aktivite artışına ihtiyaç vardır. Yoksunluk: aktiviteyi azaltma veya ortadan kaldırma sonucunda hoş olmayan, istenmeyen belirtiler göstermek anlamına gelir. Duygusal değişkenlik: herhangi bir aktivitenin kişinin duygu durum değişikliğini belirlemesidir. Çatışma: bağımlı kişilerin kendileriyle veya çevresindeki kişilerle çeşitli konularda çatışma yaşamasıdır. Tekrarlama: aktiviteyi kontrolden sonra bağımlılığın yıllar sonra tekrar en uç düzeyine dönülmesidir (Young, 1996).

Bireylerin internet üzerinden online olarak oynadıkları oyunların dopamin salgısına yol açtığı ve bunun sonucunda nöro-kimyasal bir durumla karşı karşıya kalınarak bağımlılığın ortaya çıktığını savunan bir çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların genelinde bu durumun bağımlılığı tetiklediği düşünülmektedir (Mitchell, 2000).

İnternet üzerinden çevrimiçi oyun oynama, yeni insanlarla tanışma, cinsel içerikli sitelere erişim imkânı kolaylaşmaktadır. Bu durum biyolojik olarak ödül sistemlerini psikoaktif maddeler gibi kullanılarak davranışların kişi tarafından tekrarlanması ve pekiştirilmesini sağlamaktadır. Bu durumda internet bağımlılığına neden olabilmektedir (Nalwa ve Anand, 2003; Meerkerk vd., 2009; Grusser vd., 2005).

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından 1994'te yayınlanan ve "DSM - IV" kısaltmasıyla isimlendirilen Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı'nda internet bağımlılığı halen bir bozukluk olarak tanımlanmamaktadır. Buna karşılık bireylerin internet bağımlılığı ile ilgili birçok vaka ortaya çıkmaktadır (Shaw ve Black, 2008).

İnternet bağımlılığı kavramını ortaya atan Young (1996)'a göre internet bağımlılığı kimyasal maddeler, kumar oynama gibi alışkanlık yapmakta ve bireyin sosyal hayatını davranışlarını hatta tepkilerini değiştirmekte ve bağımlılar çeşitli dürtü kontrol bozukluğu semptomları sergilemektedir (Greenfield, 1999).

Young (1996) internet kullanım bozukluğu olanlarda davranışsal dürtü kontrol bozukluğu olduğundan hareketle kumar oynama tanı ölçütlerini internet bağımlılığına uyarlamış ve internet bağımlılığı tanı ölçütlerini yayınlamıştır (Greenfield, 1999).

Kandell (1998) internet bağımlılığını, "internette gerçekleştirilen faaliyetten bağımsız olan psikolojik bir bağımlılık" olarak açıklarken, Hansen (2002)'e göre internet bağımlılığı internet üzerinden yapılan porno bağımlılığı, online kumar bağımlılığı, oyun bağımlılığı gibi geniş bir çerçevede tanımlamıştır.

3.3.1. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

İnternet bağımlılığı tarifi yaplması sofistike bir teknolojik araç olan internet için oldukça zordur. Bundan dolayı uzmanların internet bağımlılığı kriterlerini ortaya koyarken gerekenden daha fazla dikkatli olmaları ve deneyim sahibi olmaları gerekmektedir. Young (1996a) tarafından 8 madde halinde ortaya konan değeriendirme ölçeğı bu bağımlılık kavramının temel kriterlerini oluşturmuştur. Ayrıca Goldberg'ın 7 maddelik DSM-IV sınıflama sistemine göre uyarlanmış bir tanı ölçeğı debulunmaktadır. Ayrıca Beard ve Wolf (2001),Young'un internet bağımlılığı tanı ölçütlerini düzenleyerek tanı ölçütleri geliştirmişlerdir. Bunlar aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

3.3.1.1. Young'ın İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

Young (1998), DSM IV'te yer alan patolojik kumar oynama ölçütlerini internet bağımlılığına uyarlamış, internet bağımlısı kişilerin de aynı kumar bağımlısı kişilerde görülen kendine güven, hassaslık, reaktiflik, uyanıklık, içine kapanıklık ve uyumsuzluk gibi bir takım karakteristik özellikler taşıdığını belirtmiştir. Buradan hareketle, Young internet bağımlılığını 8 ölçütte özetlemekte ve tanımlanan 8 ölçütten 5 tanesi karşılanıyorsa kişi bağımlı olarak nitelendirilmektedir (Young, 1996a).

Young'a göre:

1. İnternet ile standartların üzerinde zihinsel uğraş,
2. İnternet kullanımında zamanı sürekli arttırma isteğı,
3. İnternet kullanımını azaltmada, sınırlamada ve durdurma girişimlerinde başarısızlık,
4. İnternet kullanımı azaltıldığında yoksunluk belirtisi,
5. İnternet kullanımına başlangıçtan çok fazla zaman ayrılması,
6. İnternet kullanımının aşırılığından dolayı sosyal hayattan soyutlanma ve sorun yaşama,
7. İnternete daha fazla bağı kalabilmek adına aile üyelerine, uzmanlara veya başkalarına yalan söyleme,

8. İnternete bağlı kalınan süre içerisinde duygulanım değişikliğinin olması, Young (2000) internete yönelik bağımlılığın ayrıntılı tanımını yaparken bu duygusal durumları 5 başlık altında tanımlamıştır.

Bunlar:

1. Cyber-cinsel bağımlılık: Yetişkinlere yönelik sohbet odalarına ya da porno'ya bağımlılık.
2. Cyber-ilişkisel bağımlılık: Siberalemler arkadaşlıklarına aşırı bağlanma.
3. İnternet zorunluluğu: İnternette aşırı kumar oynama, alışveriş veya ticaret yapma.
4. Fazla bilgi yükleme: Kompulsif web'de dolaşma veya veri araştırmaları.
5. Bilgisayar bağımlılığı: Bilgisayarda çok fazla oyun oynama

3.3.1.2. Goldberg'in İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

İnternet bağımlılığı DSM-IV'de iki madde altında tanımlanmaya çalışılmıştır. Bunlardan ilki madde kullanımı ile ilişkili bozukluklar, diğeri ise dürtü kontrol bozuklukları içinde yer alan patolojik kumar oynamadır. İnternet bağımlılığı ilk defa 1996 yılında Goldberg tarafından DSM-IV'de yer alan madde bağımlılığı ölçütlerinden yola çıkılarak tanımlanmıştır (Goldberg, 1999).

Goldberg göre: aşağıda belirtilen ve on iki aylık dönem içinde herhangi bir zaman ortaya çıkan bu maddelerin 3'ü ve daha fazlasının görüldüğü, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da probleme yol açan uygunsuz internet kullanımı aşağıdaki belirtileri içermektedir.

1. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi:
  - a) Hedeflenen keyfe ulaşabilmek için arttırılan internet kullanımı,
  - b) Aynı olan internet kullanım süreleri ile alınan keyfin zaman içerisinde azalması,
2. Aşağıda tanımlanmış olan yoksunluk kavramının gelişimi:

Uzun süreli internet kullanımı sonucunda aşağıda maddeler halinde verilen durumlardan en az ikisinin bir ay içerisinde yaşanması, hem sosyal alanda hem de işlevsel açıdan sıkıntılar yaşaması.

- a) Psikomotor ajitasyon
  - b) Bunaltı
  - c) İnternet ortamında neler olduğu ile ilgili takıntılı düşünceler
  - d) İnternet hakkında farklı düşünce ve fanteziler kurma
  - e) İstemeyerek de olsa tuşlara vurma davranışı gösterme
  - f) Sıkıntılı durumlar karşısında ilk önce internete bağlanma isteği
3. Bireyin internet kullanımı genellikle planlanandan daha fazla süre devam etmektedir.
  4. İnternete bağlanma isteğini kontrol altına alma çabaları ve olumsuz sonuçlar
  5. Bireyin günlük yaşamında internet ve bilgisayarın her eylemden daha fazla zaman alması
  6. Birey internette geçirdiği vakitlerin artmasıyla birlikte yapmakta olduğu mesleki faaliyetleri ve sosyal faaliyetleri geri plana atması.
  7. İnternet kullanımı bireyin hem sosyal hayatını hem de iş hayatını olumsuz etkilemesine rağmen aşırı internet kullanımı devam etmektedir.

3.3.1.3. Beard ve Wolf'un İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

Beard ve Wolf (2001), Young'ın "internet bağımlılığı"tanı kriterlerini belirli ölçütlere göre yenileyerek geliştirmişlerdir. Buna neden olarak da, bazı kavramların daha anlaşılabilir olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Beard ve Wolf (2001), Young'ın tanımladığı 8 kriteri iki grupta toplamış,5'ini internet kullanım fonksiyonelliği olarak gruplandırmışlardır. Buna göre, kişinin her bir ifadedeki durumu muhakkak yaşamış olması gerekmektedir. Diğer 3 madde ise kişilerin internet kullanımından dolayı zarar görmesi olarak gruplandırılmış, internet bağımlılığı tanısı koyulabilmesi için ise, kişinin en az bir tanesini yaşamış olması gerekmektedir. Araştırmacılara göre, Young'ın tanı ölçütlerinde, kişilerin nasıl hissedeceğine göre sonuçlar değişebilmekte, bu yüzden de kişilerin bahsi geçen ölçütleri nasıl hissettiğine göre değil, daha önce yaşayıp

yaşamadığına göre cevaplamasının sağlanması gerekmektedir. Buna göre yeniden düzenlenen “internet bağımlılığı” tanı ölçütleri:

Aşağıdaki ifadeler (1-5) daha önce mutlaka görülmüş olmalı:

1. Bireyin zihinsel olarak internetle uğraşması (Bir sonraki online aktiviteyi bekleme)
2. İnternette kalma zamanında artışların olması ve bundan bireyin rahatsız olmaması
3. İnternet kullanımında başarısız azaltma girişimi
4. Söz konusu kullanımı azaltma olduğunda yoksunluk belirtileri
5. İlk baştaki kullanım süresinin çokça üzerinde olması

Aşağıdaki ifadeleri en az birinin sağlanması gerekir:

1. Aşırı internetten dolayı hem ailevi ilişkiler hemde sosyal ilişkilerin bozulması
2. Aile üyeleri, terapist veya diğerleri için yalan söyleme alışkanlığı kazanma
3. İnternet’e bağlı kaldığı sürede duygu değişikliği olması.

3.3.1.4. Suler İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

Suler (1996)’e göre 8 kriter ile sağlıklı internet kullanımı ile patolojik internet kullanımını birbirinden ayrılabilceğini ileri sürmüştür. Bu kriterler;

1. İnternetteki etkinliğin karşıladığı ihtiyaçların sayısı ve tipi. Bireyin internette ihtiyaçlarını karşılama oranı onun internete geçirdiği zamanı belirler.
2. İhtiyaçların altında yatan yoksunluğun derecesi. Gerçek hayatta fiziksel, içsel, kişilerarası, vb. ihtiyaçlarını karşılayamayan bireybu ihtiyaçlarını internetin sağladığı olanaklarla karşılıyorsa internete geçirdiği zaman artacaktır.
3. İnternet aktivitesinin türü. Birey ihtiyacını karşılamak için girdiği internette farklı aktivitelerle karşılaşabilir.İnternet aktivitelerinin farklı tipleri onların farklı ihtiyaçlarınkarşılaması bakımından interneti daha sık kullanmasına neden olabilir.

4. İnternet faaliyetlerinininkişi fonksiyonlarının düzeyine etkisi. İnternet kullanımı bireyin sağlığı, iş hayatı ve sosyal ilişkileriniolumsuz etkiliyor ise birey internet bağımlılığı riski taşıyor denilebilir.
5. Bunaltıya dair öznel duygular. Bireyde internet kullanımından dolayı depresyon, hayal kırıklığı, öfke, suçluluk, kızgınlık ve yalnızlık görülüyorsa birey internet bağımlılığı riski taşıyor denilebilir.
6. İhtiyaçlar hakkında bilinç düzeyindeki farkındalık. Gerçek hayatta ihtiyaçları karşılanmayan bireyler bu ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli ortamlar ararlar. Bireyler karşılanmayan ihtiyaçlarını internet ortamında karşılamaya çalışırsa interneti gereğinden fazla kullanarak internet bağımlısı olabilir.
7. Deneyim ve dâhil olma süreci. Birey internet ortamında gerçek hayattaki ihtiyaçlarını gideremediğini öğrendikçe internette geçirdiği süre azalacaktır.Çünkü birey artık internet kullanma konusunda deneyim sahibi olmuş ve internettek katılması gereken etkinliklerden kaçınmayı öğrenmiştir. Birey bu durumu internet bağımlılığından kurtulmak için bir fırsat olarak değerlendirebilir.
8. Gerçek yaşam ve sanal yaşam arasındaki denge ve uyum. Birey zamanla sanal dünya ile gerçek dünya arasındaki ilişkiyi fark eder ve bu iki dünya arasında dengeyi kurar. Patolojik internet kullanımı genellikle kişinin gerçek hayattan kopmasıyla sonuçlanır. Hatta birey interneti gerçek dünyadan gelen tehditlere karşı kendini koruduğu bir yer olarak görür.

3.3.2. İnternet Bağımlılığı İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

İnternet bağımlılığı tanı ölçütleri üzerinde kuramsal tartışmalar sürerken, internet bağımlılığı risk faktörlerini belirlemek için yapılan çalışmaların sayısı hızla artmaktadır. Bununla beraber, internet bağımlılığını açıklayan çeşitli kuramsal yaklaşımlar vardır. Bu kuramsal yaklaşımlaraşağıda açıklanmaktadır.

3.3.2.1. Young'un Dört Kategori Kuramı

Young (1997) internet bağımlılığı sebeplerini 4 işlevle açıklamıştır. Bunlar;

- a) Sosyal destek,
- b) Yaşam koşulları,
- c) Cinsel ergi
- d) Yeni bir kimlik yaratma imkânı kategorileridir (İnan, 2010).

Sosyal destek; kişinin internette ulaşabildiği sosyal gruplara, Yaşam koşulları; kişinin internete ulaşılabilirlik düzeyine, Cinsel ergi; internetin cinsel materyale ulaşma kolaylığı sağlamasına, Yeni kimlik yaratma; internetin kişiye idealindeki kimliği yaratma imkânı sağlamasını anlatır.

3.3.2.2.Davis'in Bilişsel DavranışçıKuramı

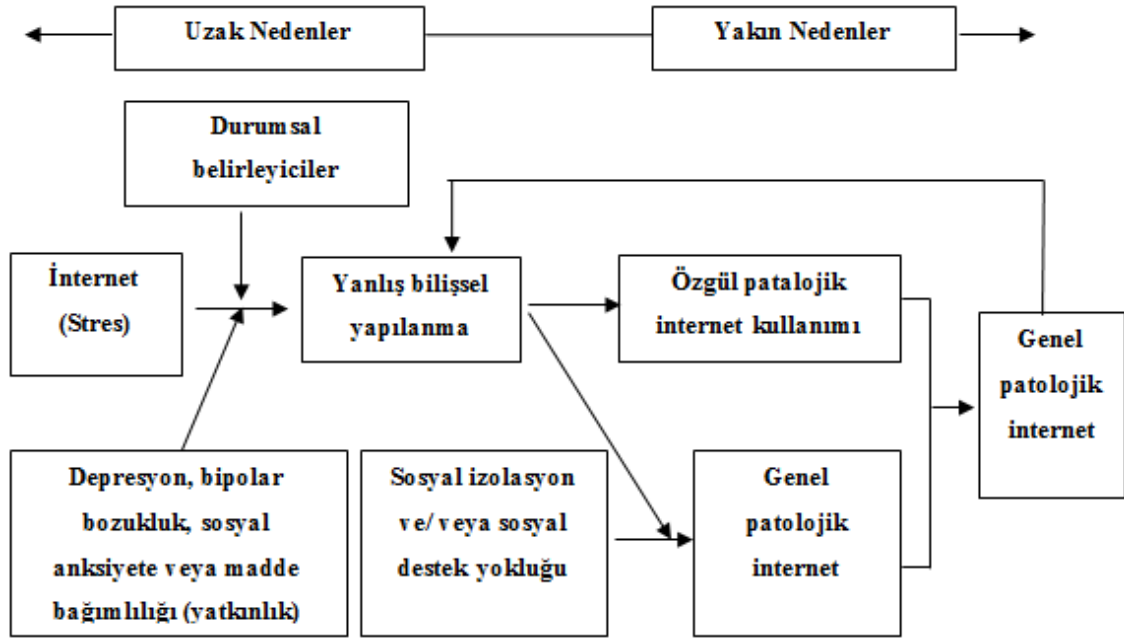
Davis'in (2001) internet bağımlılığı modeline göre kişinin normal olmayan biliş ve düşüncelerinden kaynaklı davranışları ve sürekli bu durumun pekişmesi sonucunda internet bağımlılığı gelişmektedir. Genel olarak kendisini ve dünyayı olumsuz algılayan kişiler olumsuz bilişler geliştirmekte ve bu bilişlerle baş edebilmek için internete yönelmektedirler. İnternete bağlanan bireylerin davranışlarını pekiştirecek durumlarla karşılaşması sonucunda internet bağımlılığı süreci hız kazanmaktadır.

Kurama göre depresyon gibi duygu durum bozuklukları bireyin olumsuz düşüncelerini tetikleyerek patolojik internet kullanımını arttırabilmektedir. Patolojik internet kullanımıyla ilgili olan bu kuram normal dışı davranışın ana kaynağı olarak kişinin biliş ya da düşüncelerini vurgulamasıyla diğer kuramlardan ayrılmaktadır. Patolojik internet kullanımına ilişkin duygusal ve davranışsal belirtiler en önemli belirtiler olarak kabul edilse de Davis (2001), duygusal ve davranışsal belirtilerin tam aksine bilişsel belirtilerin patolojik internet kullanımına sebep olabileceğini ileri sürmektedir.

Patolojik internet kullanımına ait bilişsel davranışçı model; özgül patolojik internet kullanımı ve genelleştirilmiş patolojik internet kullanımı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Özgül patolojik internet kullanımı bireyin interneti kişisel amaçları için patolojik boyutta kullanması durumunu ifade eder. Özgül patolojik internet kullanımı, çevrimiçi cinsel içerikli siteleri, online bahis sitelerini, online kumar oynama sitelerini ve kitle iletişim aktivitelerini aşırı ve kötüye kullanılmasıdır. Genelleştirilmiş patolojik internet kullanımı ise bireyin interneti daha çok genel amaçlar çerçevesinde patolojik

boyutta kullanması durumunu ifade eder. Birey, herhangi bir amacı olmadan uzun süre çevrimiçi kalarak zaman harcayabilir.

Davis, (2001) problemlı internet kullanımı süreç modeli şekil 3.1’de verilmektedir.

Şekil 3.1. Davis' (2001) problemlı internet kullanımı süreç modeli (Sonkur, 2014: 6).

Şekil 3.1’de görüldüğü üzere Davis (2001) internet bağımlılığının sebeplerini uzak ve yakın yardımcı nedenler olarak ikiye ayırmıştır.

a. Uzak yardımcı nedenler: Bireydeki psikopatoloji (internet bağımlılığı) bir yatkınlıktır; yani internet bağımlılığının belirtilerinin ortaya çıkması için bu psikopatolojinin var olması gerekir. Bu psikopatoloji zafiyettir. İnternet ile ilgili herhangi bir uyarıcının ve pekiştiricinin girilen ortamda var olması internet bağımlılığı için bilişsel yapının oluşmasına neden olur. Bilgisayar, klavye tuşlarının veya internete bağlanan bilgisayarın sesi, hatta internetin kullanıldığı odanın kokusu bile internet bağımlılığı için şartlanmayı sağlayabilir. Bu modelde stres yükleyici etmen, internete giriş veya internette bulunan çeşitli teknolojik gelişmelerdir. Örneğin kişi ilk kez pornografiye, online açık arttırma hizmetlerine, online kumar oynama veya bir sohbet sitesine ulaşmış olabilir. Bu teknolojik gelişmelere maruz kalmak patolojik internet

kullanımı belirtilerine ilişkin uzak gerekli nedenlerdir. Kendi içinde bu teknolojilerin kullanımı patolojik internet kullanımı sürecine ilişkin belirtileri azaltmaz ancak hızlandırıcı bir rol oynar.

b. Yakın yardımcı nedenler: İnternet bağımlılığında bilişsel davranışsal teorisinin merkezinde uyumsuz düşüncelerin varlığı yer almaktadır. İnternet bağımlılığı olan bireyde bilişsel bir uzvun görevini yapmaması, spesifik uyumsuz düşünce şeklinde var olabilmektedir. Bu uyumsuz düşünceler bireyin kendi ile ve bireyin dünya ile ilgili düşünceleri şeklinde ikiye ayrılır. Bireyin kendi ile ilgili olan uyumsuz düşünceleri, aşırı internet kullanımı, olumsuz şekilde kendini değerlendirme, kendinden şüphe, düşük öz etkinlik biçiminde ortaya çıkmaktadır.Öz hakkındaki diğer bilişsel çarpıtmalar kendinden şüphe, düşük öz-yeterlik ve olumsuz öz-değerlendirmeyi içerir.

Bireyin kendine ve dünyaya dönük olumsuz bir bakış açısı vardır.İnsanlardan olumlu tepkiler almak için internete yönelir. Kendi hakkındaki düşünme süreçleri: Ben sadece internet ortamında iyiyim, Çevrimdışı ben değersizim, Çevrimiçideğerli biriyim ve Çevrimdışı olduğumda başarısızım gibi düşünebilir.Dünya hakkındaki olumsuz çarpıtmalar ise:İnternet ortamı bana saygı duyulan tek yerdir, Çevrimdışı olduğumda kimse beni sevmez, tek arkadaşım internet, Çevrimdışı olduğumda insanlar bana kötü davranıyor düşüncelerini içerebilir. Bunun gibi düşünce tarzları kişinin internet bağımlılığını derinleştiren uyumsuz bilişsel çarpıtma olarak kabul edilir. (Davis, 2001).

3.3.2.3.Grohol’ün Patolojik İnternet Kullanımı Kuramı

Grohol (1999) bireylerin sosyalleşme boyutunun internet bağımlılığı ile ters orantılı olduğunu savunmuştur. Grohol modelinde 3 aşama kullanmıştır.

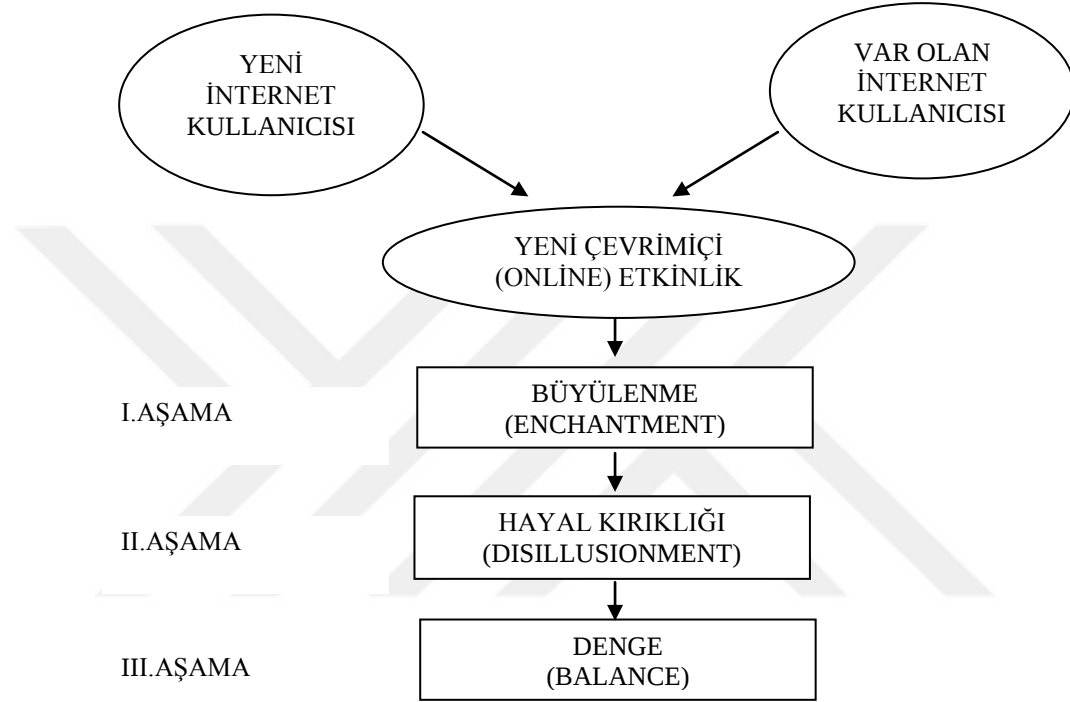
Bunlar;

1. Büyülenme
2. Düş Kırıklığı
3. Denge

Grohol (1999)bireylerin ilk kullanımla beraber internetten büyülediklerini fakat sonradan ilk keyfi alamadıklarını fark ederve sonunda kullanımının dengeye ulaştığını bildirmektedir.

Bu modele göre internet kullanıcısı olan birey yeni bir internet etkinliği ile karşılaştığında baştaki aşamaya geri dönerek, bütün aşamaları tekrar yaşaması söz konusu olabilir. Bunun yanında bazı kişiler ilk aşamaya saplanıp kalabilirler. Bunların bu aşamadan çıkabilmesi için yardım edilmesi gerekebilir (Grohol, 2012).

Grohol'ün internet bağımlılığı kuramı modeli Şekil 3.2'de verilmektedir.

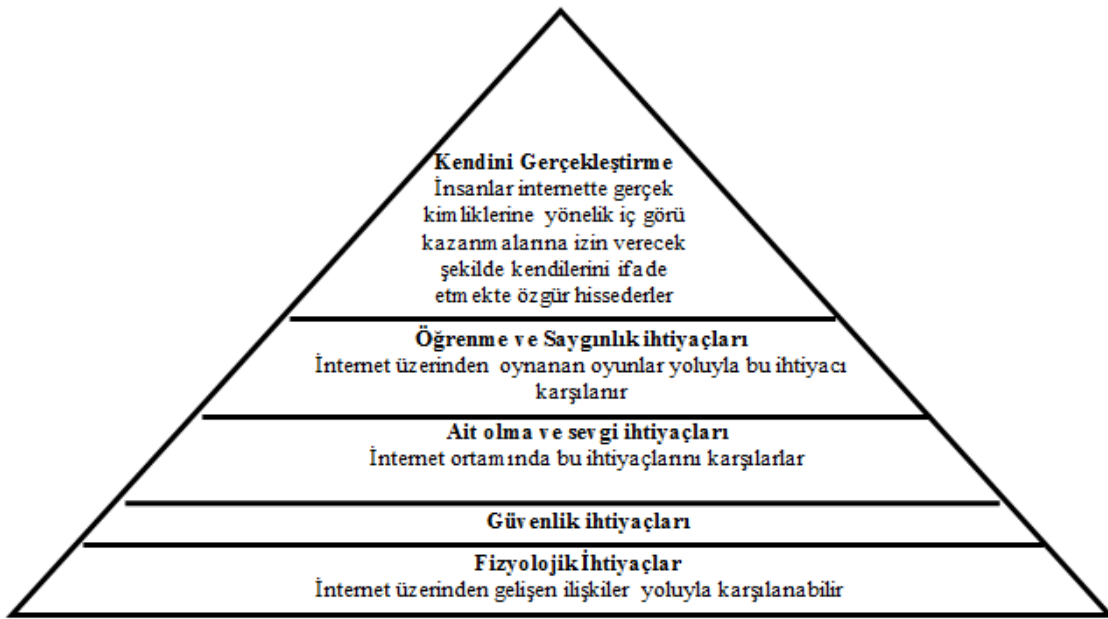
Şekil 3.2. Grohol'ün internet bağımlılığı kuramı modeli (Sonkur, 2014, s. 7).

3.3.2.4.Suler'in İnternet Bağımlı Kuramı

John Suler (1996) Time-Warner'sPalace isimli internet grubu üstünden yaptıkları çalışmalarla online etkileşimlerin Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan ihtiyaçlara karşılık geldiği neticesine varmıştır. Modele göre bireylerin ruhsal olarak sağlıklı olması için bu ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir. Modelde bireyin ihtiyaçları karşılanmadığı ve bastırılmış olduğu durumlarda bu ihtiyaçların bireyi ihmale yönlendirdiğini ve tahmin edilmesi zor bir kısır döngü içerisinde bireyi patolojik kısır döngüye ve bağımlılığa sürükleyebileceği belirtilmektedir.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşine göre ilk sırada yer alan fizyolojik ihtiyaçlara karşı modele göre internet bağımlılığındaki karşılığı cinselliktir. İnternet hala insanların

bir dizi ihtiyaçlarını cinsel ve arkadaşlık bağlamında karşıladığı için bağımlılığa dönüşebilir. Bu şekilde bazı gruplara katılan kişiler ait olma ve sevilme gibi ihtiyaçlarını internet yardımıyla giderebilir. Kişilerin sanal âlemde idealindeki kimliği kullanarak saygınlık ihtiyacını giderdikleri öne sürülmektedir. Suler (1996), bireyin internet faaliyetlerinin Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde sözünü ettiğini basamaklara benzediğini ifade etmiş, dolayısıyla kuramını bu hiyerarşi üzerine geliştirmiştir. Suler'in internet bağımlılığıyla ilgili geliştirmiş olduğu kuram temel alınarak araştırmacı tarafından oluşturulan piramit aşağıda Şekil 3.3.'de verilmektedir.

Şekil 3.3. Suler'in internet bağımlılığı modeli (Sonkur, 2014, s. 9)

Fizyolojik İhtiyaçlar: Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde ilk sırayı alan fizyolojik ihtiyaçlardan olan seks, kişinin pornografi sitelerinde uzun zaman geçirmesine neden olup, gerçek dünyayla ilişkisini keserse, kişinin internet bağımlısı olma riski yükselecektir (Suler, 1996).

Kişilerarası Temas, Sosyal Onay ve Aidiyet Duygusu İhtiyacı: Maslow'un ihtiyaçlar piramidinde ikinci basamak olarak adlandırılan kişilerarası temas, sosyal onay ve aidiyet duygusu ihtiyacı, internet üzerinden karşılanmakla birlikte gerçek ortam ile sanal ortam arasında nasıl bir farklılık olduğuna dair sorular akla gelmektedir. İnternet ortamında birey, çeşitli şekillerde iletişime geçebilir, hatta farklı etkinlikler yapabilir. Örneğin iletişime geçtiği bireyle oyunlar oynayabilir. Ancak bu ortamlarda kurulan iletişim, bilgisayarla sınırlıdır. Gerçek hayatta kişi, kendini bu kadar hızlı veya

rahatifade edemez. Bu sanal ortam bireyde zamanla bağımlı olma riskini artırabilir (Suler, 1996).

Öğrenme, Başarı ve Saygınlık İhtiyacı: Edimsel koşullanmaya göre bir davranış ne kadar çok pekiştirilirse öğrenme o kadar güçlü olur. İnternet de genel olarak bağımlılığıneden olabilmektedir. Çünkü son derece etkili ve ödüllendirici pekiştireçlere sahiptir. Birey internette uğraşırken bir problemle karşılaştığında bunun çözümü için çeşitli yollar dener, daha önce bilmediği bir yöntemle problemini çözerse bu davranışı pekiştirilmiş olur. Benzer şekilde internet kullanıcısının karşılaştığı başka problemleri de birçok deneme yanılma yaparak çözmesini sağlar. Bu döngü öğrenme ihtiyacını artırır ve bağımlılık yaratabilir (Suler, 1996).

Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı: Maslow'un ihtiyaçlar piramidinin en üstünde kendini gerçekleştirme ihtiyacı bulunmaktadır.Suler (1996) bireylerin internet üzerinde beraber vakit geçirdiği ortamlarda kendini gerçekleştirme basamağına çıkıp çıkamadıkları konusunu şu şekilde açıklamıştır: İnsanlar bu gibi ortamlarda tatmin edici kişilerarası ilişkiler geliştirdiklerini hissetmektedirler. Onlar bu ortamların çeşitli yönlerini keşfederek kendi potansiyellerini ortaya çıkarırlar. Bu ortamların insanlara sağladığı çok farklı iletişim araçlarını kullanarak ilgi, tutum ve kişiliğinin gizli kalmış yönlerini fark edebilirler.

3.3.2.5. Hall ve Parsons'ın İnternet Bağımlılık Davranışı Kuramı

Hall ve Parsons (2001) internet ile ilgili bozukluklar için"İnternet bağımlılığı davranışı" kavramını kullanmışlardır. Yanlış internet kullanımı, davranışsal ve duygusal işleyişi kesintiye uğratabilir. Ancak bu durumun patolojik bir davranış olmadığı belirtilmektedir. Bireyin gerçek hayatında eksik kalan ve tatmin edemediği ihtiyaçlarını karşılamak için internet kullanmaya başladığını fakat bireyin gerçek hayatındaki ihtiyaçlarını internet üzerinden karşılayamayacağını savunur.Hall ve Parsons (2001) internet bağımlılığı uyumsuz bilişsel başa çıkma tarzı olduğundan bu durumun bilişsel-davranışsal müdahalelerle düzeltilebileceğini savunur. Kuramın ölçütlerine göre; Bireyin sorumluluklarını yerine getirememesi, keyif almamasına rağmen interneti uzun süre kullanmaya devam etmesi, bireyde interneti kullanmadığı zamanlarda huzursuzluk, sinirlilik gibi durumların ortaya çıkması, olumsuz sonuçlarına rağmen bireyin interneti kullanmaya devam etmesi, internet kullanımını azaltmaya yönelik girişimlerin başarısız

olması sonucu uzun süre internet kullanımına devam etmesi durumunda bireye internet bağımlısı tanısı koyulabilir. Bu model konuya ilişkin açıklayıcı olsa da internet bağımlılığını somut olarak açıklayan ölçütleri sunmamıştır (DiNicola, 2004).

3.3.2.6. Nörobiyolojik Kuram

Davranışsal bağımlılıkların kalıtımsallığı ve nörobiyolojisi ile ilgili yapılan incelemede elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak özellikle kompulsif internet kullanımı ve kompulsif video oyunları oynama davranışının nörobiyolojisi açıklanmaya çalışılmaktadır (Kuss ve Griffiths, 2012). Dopaminin, patolojik kumar ve internet bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılıkları teşvik eden ödül bağımlılığında önemli bir etken olduğu kuramsal olarak ortaya konmuştur. Buna karşın, serotonin ve dopamin nörotransmitter sistemlerinin internet bağımlılığı etiyolojisinde yer aldığını destekleyen kanıt bulunmamaktadır (Shaw ve Black, 2008). Bununla beraber patolojik kumar oynama ve madde bağımlılıklarının nörobiyolojik olarak ortak etyopatogenezlere sahip olmaları kompulsif alışveriş, aşırı internet kullanımı ve kompulsif seksüel davranışların da aynı davranışsal bağımlılık mekanizmalarını kullanıyor olabileceğini düşündürmektedir (Johanson ve Gotestam, 2004; Potenza, 2001). Aşırı internet kullanımının serotonin taşıyıcı geni olan “5HTTLPR” polimorfizmiyle ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Lee vd, 2007).

3.3.2.7. Sosyal Beceri Eksikliği Kuramı

Caplan'ın (2002) ABD'de Genelleştirilmiş Problemli İnternet Kullanımı Ölçeğini kullanarak yalnız ve bunalmış bireyler üzerinde yapmış olduğu araştırmanın bulgularına göre yalnız, bunalmış ve içine kapanık bireylerin internete yönelme olasılığı çok yüksektir. Bu bireylerin gerçek hayattaki ilişkilerinden farklı olarak yeni kimlik yarattıkları ve bu kimlikle daha rahat hareket ettikleri ve ilişki kurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Kısaca bu tarz bireyler internette ideal kimliklerini yaratmakta ve istemedikleri kişilik özelliklerini bu sanal ortamda dışlamaktadırlar.

3.3.2.8. Kültürel Mekanizma Kuramı

Kültürel mekanizma teorisine göre internet bağımlılığına internetin çok geliştiği ülkelerde rastlamak internetin çok yaygın olmadığı ülkelere göre daha yüksektir. Çok gelişmiş ülkelerin genelinde kablosuz ağlar ve üst düzey alt yapı, satın alma gücü yüksek olduğu için internet bağımlılığı ihtimali çok yüksektir. Az gelişmiş ülkelerde ise internet imkânlarının kısıtlı olmasında dolayı genellikle iş sektöründe kullanılmaktadır, burada da iş sektöründe çalışan bireyler risk altındadır (Shaw ve Black, 2008).

3.3.3. İnternet Bağımlılığı Tedavisi

İnternet bağımlılığına genel itibariyle psikiyatrik bozuklukların da eşlik etmesinden dolayı öncelikle bireyde bulunan psikiyatrik bozuklukların tedavi edilmesinin müdahalede hayati öneme sahip olduğu ifade edilmektedir. Bazı durumlarda duygusal problemlerin göstergesi olan psikiyatrik bir eş tanı durumuna yapılan müdahaleyle birlikte internet bağımlılığının da normale dönmesi sağlanabilmektedir. Özellikle düşük saldırganlık duyguları ve daha az kişilerarası problemleri olan bireylerin iyileşme oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Dell’Osso vd., 2008). İnternet bağımlılığı tedavisinde çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bunlar aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

3.3.3.1. Farmakoterapi

Bireylerde internet bağımlılığının yanında başka bir psikiyatrik hastalık yok ise duygu durum dengeleyici ilaçlar kullanılması daha iyi bir seçenek olacaktır. Fakat bireyde depresif bir hal varsa antidepresan ilaç tedavisi daha uygun olacaktır (Park vd., 2010). Bunun yanında internet bağımlılığı teşhisi konulan hastanın öyküsü ayrıntılı bir biçimde alınmalıdır (Dell’Osso vd., 2008). Sattar ve Ramaswamy’in (2004) yaptıkları araştırmada essitalopram kullanılarak internet bağımlılarının % 36’sında önemli iyileşme görmüşlerdir. Vaka sunumu çalışmasında ise essitalopramın sanal oyun bağımlılığındaki kompulsif davranışı düzelttiği bildirilmektedir. Shapira vd., (2003) yaptıkları araştırmada ise internet bağımlılarının serotonin geri alım inhibitörleriyle

(SSRI) tedavisinde %36'sında kısmi düzelme, %22'sinde ise tam düzelme olduğu görülmüştür (Jang vd., 2008).

3.3.3.2.Psikoterapi

İnternet bağımlılığı tedavisinde bilişsel davranışçı kuramın önemine vurgu yapan Davis (2001)tedavide on bir haftalık bilişsel davranışçı tedavi seanslarını tavsiye etmiştir.Bireyin tedavi sürecinde dikkate alınması gereken hususlar şu şekildedir(Caplan, 2002);

1. Bireyin internetten ayrı kalıp kalamadığının tespiti,
2. Bilgisayarın yerinin değiştirilmesi ve herkesin görebildiği yere konması,
3. Bireyin internete girmesi sırasında yalnız olmasını sağlama,
4. İnternete girme zamanının değiştirilmesi,
5. Birey için bir internet kayıt defteri oluşturulması,
6. Bireyin başka bir ad ile internete girmesinin sonlandırılması,
7. İnternet bağımlılığı gibi bir sorununun olduğunu saklamaması,
8. Bireyin spor aktivitelerine katılması,
9. Bireyin internete girme davranışına zaman zaman ara vermesi,
10. Bireyde ortaya çıkan otomatik düşüncelerini değerlendirilmesi,
- 11.Gevşeme egzersizi yapması,
12. Bireyin internete girmesiyle birlikte ortaya çıkan hislerini yazması,
13. Bireye farklı sosyal beceriler kazandırılması,

Young (2009)'a göre internet bağımlılığı tedavisini sağlayabilmek için kişiye internete giriş yasağı getirmek uygun bir tedavi yaklaşımı değildir. Çünkü internet çağımızda kişilerin hayatında çok önemli bir yere sahip olmuştur. Tedavideki amaç kişinin internete girişini yasaklamak olmamalı, bunun yerine kişinin internete girme davranışını kontrol etmesini öğrenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Young (2009)'ın internet bağımlılığı tedavi kılavuzu önerileri klinisyenler için aşağıdaki gibidir;

1. İnternetin genel kullanımı için zıt saatlere göre ayarlayarak kullanma,
2. Dış engelleyicilerden destek almak,
3. İnternet kullanımı ile ilgili hedefleri belirlemek,
4. Özellikle internetin belirli işlevlerini yerine getirme özelliklerinden uzak kalarak kullanmak,
5. Hatırlatma notları kullanmak,
6. İnternete harcanılan zamanın yerine geçebilecek başka eylemleri not etmek,
7. Bireyi olumlu destekleyecek bir grubun içinde olması,
8. Aileden gelecek olumlu tepkiler ve aile terapisi.

Young (2007)'ın internet bağımlılığı ile ilgili önerisinde bilişsel davranışçı terapi uygulamasına katılanların sekiz hafta sonunda internete bağlı davranışlarının azaldığı ve altı aylık bir izleme sonucunda iyilik hallerinin devam ettiği gözlenmiştir.

Bununla beraber bazı araştırmacılar internet bağımlılığının önlenmesi ve internetin olumsuz etkilerinden korunmak için şu hususlara dikkat edilmesinin faydalı olacağı görüşündedirler(Bayraktar, 2001; Peltoniemi, 2002; Bölükbaş, 2003; Lim vd.,2004; Tekdal, 2005; Yalçın, 2006; Odabaşı vd., 2007; Nakilcioğlu, 2007; Esen, 2007; Şendağ ve Odabaşı, 2007;akt. Sonkur, 2014).

1. Bireyin genellikle internete girdiği zaman aralıklarının değiştirilmesi,
2. Bireyin internet kullanım sürelerini kayıt altına alması,
3. İnternet kullanım sürelerine bir sınır koyulması,
4. Spor etkinliklerine katılım sağlanması,
5. Gevşeme egzersizlerinin yapılması,
6. İnternete girme durumunda duygusal anlamda hissedilenlerin kayıt altına alınması,
7. Bireye uyum sağlayabileceği yeni sosyal beceriler öğretilmesi,
8. Bilgisayarın çocuğun odasında değil herkesin görebileceği ve ulaşabileceği yerde olması,
9. İnternet kafelere yönelik kontrollerin yapılması,
10. Ailelerin çocuklarına diğer faaliyetler için fırsat oluşturmaları ve izin vermesi,

11. Ailelerin çocuklarına karşı ilgili olmaları ve onların duygusal ihtiyaçlarına yönelik davranması,
12. Öğrencilerin okulda internet kullanımına dikkat edilmesi,
13. Öğrenciler internetten gelen akademik anlamdaki verilere ulaşması ve bunlara katılımının sağlanması,
14. İnternetin doğru kullanımı konusunda bireylerin bilinçlendirilmesi.

Aile çocuğunun internete girmesini tamamen engelleyemeyeceği için internetten kaynaklanabilecek zararlara yönelik olarak bilinçlendirilmeli ve internetin doğru amaçlar doğrultusunda kullanılması gerekliliği çocuğa öğretilmelidir (Günüç, 2009).

3.4.Ergenlerin İnternet’e Yönelme Nedenleri

Gençlerin ergenlik dönemindeki gelişimsel özellikleri göz önüne alındığında, birbirlerinden ne kadar etkilendikleri, yetişkinlere karşı direndikleri, ne kadar bencil oldukları, kolayca risk aldıkları, vb davranışlar görülmektedir. Teknolojinin de etkisi ile birbirleriyle çok fazla etkileşmeye başlayan dünya gençliği sorunlarla nasıl başa çıkacaklarını bilmemektedirler.İnternet bağımlılığı genelde ergen dönemde oluşur, bu dönemde internet hakkında bilgi almak veya merak önemli iki faktördür. Çok fazla internet kullanımı, genç insanlar arasında popüler bir etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır (Lin ve Tsai, 2002).

Konuyla ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda şu sonuçlara ulaşılmıştır. Young (2004), internet, kullanımı ücretsiz ve sınırsız oluşu ergenlerin kötüye kullanımını arttırmaktadır. Ergenler diğer sosyal etkinlikler unutulup sadece internetin sanal dünyasına dalmaktadır. Ergenler daha rahat edebildikleri ve her konuya ulaşabildikleri internet ortamını benimsemekle birlikte bu ortamda kendine başka bir sosyal kimlik yaratarak farklı iki karakter gibi davranarak bu durumundan zarar görmektedirler. İnternet bağımlılığına neden olan bir takım psikolojik vesosyolojik faktörlerin dışında internet teknolojisinde olan kumar, sohbet odaları, online oyunlar vb faktörlerde etkilidir (Gönül, 2002).

Bu çalışmalardan hareketle internet bağımlılığının, kullanım amacı ve kullanım süresi dikkate alınarak bunun birçok sosyolojik ve psikolojik nedeni olduğu görölmektedir.

Bunlar;

1. İnternetin ucuz ve hızlı oluşu bağımlılığı tetikleyen dolaylı nedenlerden sayılabilir (Greenfield, 1999). İnternetin bu denli kullanılıyor olması her an her yerden ulaşılabilir olmasıdır. Zaman içerisinde ucuzlayan ve hızlanan internetin bağımlılığı etkilediğı varsayılmaktadır (Bayraktutan, 2005).
2. Araştırmalara göre internet bağımlısı bireyler bağımlı olmayanlara göre daha fazla sohbet odalarında zaman geçirmektedir (Huang, 2004; Jang, vd., 2008). İrvansyah (2005) alışmasına göre internette sohbet etmek ile bağımlılık arasında doğru orantılı bir ilişki söz konusudur. İnternet üzerinden; yeni dostluklar geliştirmek, bilgi arama, günlük verilerini paylaşmak, cinsellik, fiziksel kusurlarını saklayabilecekleri bir yer olması ve benzeri nedenlerle açıklanabilir (Yıldız, 2005)
3. Çoğu araştırmacı oyun oynama nedenleri hakkında şu bulgulara ulaşmıştır (Toksöz, 1999).

1. Uyarılma dürtüsü
2. Merak
3. Can sıkıntısı
4. Stresten uzaklaşma
5. Öfkeden kurtulma
6. Başarısızlık duygusundan kurtulma

Bireyler kendilerini başkalarına ispat etmek içinde saatlerce oyun oynamaktadır. İnternet bağımlısı bireyler genellikle çevrimiçi oyunları tercih etmektedir (Huang, 2004). Bilgisayarda oynanan oyunlar belirli bir süre sonra söz konusu bireyi sıkmakta ve bunun sonucunda kalabalık grupların oynadıkları çevrim içi oyunları oynamaktadır. Bu durum her türlü bireyi karşı karşıya getirmektedir. Genç bireylerin bilgisayar oyunu oynamaların en önemli nedeni zevk almalarıdır (Akgündüz, vd., 2006).

Bununla birlikte bilgisayar oyununa harcanan zamanın artması, anti-sosyal saldırganlığın da artmasına neden olduğu saptanmıştır (Mertturk, 2005).Başka araştırmalarda da bireylerin internet üzerinden oynadıkları oyunları ile bağımlılık arasında paralel bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Thatcher ve Goolam, 2005).

4. İnternet aracılığı ile oynanan kumar oyunlarının da internet bağımlılığına yüksek derecede etkisi olduğu düşünülmektedir. Kolay ulaşabilirlik ve kimliğini gizleyiş her an kumar oyunu oynayabilme çekici gelmekte ve bu durum internet bağımlılığını etkilediği düşünülmektedir (Chang ve Man Law, 2008). Ergenler genellikle spor bahis siteleri aracılığı ile kumar oynamaktadır ve bu durum zaman içerisinde bağımlılığı ortaya çıkarmakta, bireyin sosyal ve iş yaşamını olumsuz olarak etkilemektedir.
5. İnternet bireylere gerçek hayatta ulaşamayacağı birçok fırsat sunmaktadır. Bunların başında pornografik siteler gelmektedir. Bu siteler ergenlere çekici gelmekte ve ergenlerde merak uyandırmaktadır. Bu merak ve çekicilik zamanla hem fizyolojik hem de psikolojik bağımlılığa dönüşmekte ve ergenleri olumsuz etkilemektedir. Bu tarz siteler internet bağımlılığının yanında cinsel bağımlılık ve cinsel suçlara yönelik eylemler ile sonuçlanabilmektedir (Henderson, 2001).
6. Sanal ortamdaki kontrol mekanizmasının yetersizliği internet bağımlılığının sebeplerinden birisidir. Aileler çocuklarının kullandıkları internet kanalı bir şekilde kontrol altına almaya çalışmaktadır ancak internet kafelerde bu kontrol mekanizması neredeyse yok denecek seviyededir (Gölge ve Arlı, 2002; Bölükbaş, 2003).
7. Depresyon kavramı internet bağımlılığı açısından düşünüldüğünde hem sebep hem de sonuç olarak düşünülebilir. Başka bir patolojik nedenden dolayı ortaya çıkan depresyon hali internet bağımlılığına bireyleri yönlendireceği gibi internet bağımlılığından dolayı depresyon hali görülebilir.Araştırmacılar internet bağımlısı olan ergenlerin internet ortamında depresyon hallerinin hafiflediğini ifade etiklerini bulgulamışlardır (Bayar, 2005).
8. İnternet bağımlılığı araştırmacılar tarafından birçok açıdan değerlendirilmiş ve bu kavramın endişe ve çekingenlik kavramıyla ilişkisi olduğu tespit edilmiştir (Chak ve Leung, 2004).

9. Yalnızlık kavramı araştırmacılar tarafından internet kavramıyla doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir (Thatcher ve Goolam, 2005). Yalnızlık kavramı depresyon gibi hem sebep hem de sonuç olduğu düşünülmektedir. Bir başka deyişle bireyin internet bağımlısı olması yalnızlığa sebep olacağı gibi, bireyin yalnız olması onu internet bağımlılığı yaparak yalnızlığı derinleşebilir (Irwansyah, 2005).
10. İnternet bağımlılığı ile ilişkili kavramlardan biride sosyalleşme ihtiyacı olduğu söylenebilir (Esen,2007). Bireye temel olarak aile içerisinde sosyalleşmenin önemi öğretilmezse birey sosyalleşme ihtiyacını başka mecralarda arayacaktır. Bu açıdan bakıldığın ailenin temel görevlerinden biride çocuklarına sosyalleşmenin önemini öğretmeleridir (Celkan, 2005). Bu kavramın aileden öğrenilmemesi sonucunda birey internet aracılığı ile oyun ve sohbet odaları gibi internet enstrümanlarıyla sosyalleşmeye çalışmakta, bunun sonucunda internet bağımlılığı beraberinde yalnızlık kavramını getirmesi öngörülmektedir. Yalnızlık kavramı sonucundan bireyin kendini toplumdan soyutlaması ile internet bağımlılığı daha da derinleşecektir. Çünkü birey gerçek hayatta kuramadığı ilişkileri internet üzerinden sağlamaya çalışacak ve kendine gerçek olmayan ilişkiler ve sanal hayat kuracaktır (Esen,2007).

3.5. İnternet Bağımlılığının Ergenler Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Her türlü bağımlılığın bireylerin hayatını olumsuz etkilediği varsayılacak olursa internet bağımlılığının da bireyin hayatının her bölümünü olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu olumsuzluklar sonucunda bireyin günlük yaşamı, arkadaşlık ilişkileri, aile içi ilişkileri, iş yaşamının olumsuz etkilenmesi öngörülmektedir (Chou ve ark.,2005). Çünkü kullanıcılar planladıklarından daha uzun süre internette kalarak asıl yaşamlarını ikinci plana atmaktadırlar. Bağımlılık belirtilerinden tolerans ve yoksunluk internet bağımlılığında da görülür (Griffiths, 2000).

Yukarıda bahsedilen kavramların birçoğu ergenlerde görülen durumlardır. Young (1998), Iftene vd., (2004) ve Griffiths (2000) gibi araştırmacıların yaptıkları çalışmalara bakıldığında; aşırı internet kullanan öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğu, okula devam problemi yaşadıkları, okul kurallarına uyumda zorluk çektikleri, derslere dikkatini veremedikleri tespit edilmiştir.

Barber (1997; Akt: Young, 2004)yaptığı anket çalışmasında,internet kullanımının ergenlerin okul başarısını arttırmadığını hatta dikkat dağıtıcı bir unsur olabileceğibildirmektedir.

3.6.TemelEğitimden Orta Öğretime Geçiş Sistemi

Eğitim kavramı doğasında sürekli değişimi barındırırve buna paralel olarak orta öğretime geçiş sisteminin kullanılabilir ve sürdürülebilir özellik taşıması önemlidir.

2013-2014 Eğitim Öğretim yılında eğitim sisteminde yapılan köklü değişiklik sonucunda 4+4+4 sistemi ortaya çıkmıştır ve bu sistem ile son 4 yıllık periyoda geçiş sistemi de değişmiştir. Bu değişiklikle beraber bu yılın öncesinde yapılan SBS sınavı iptal edilip yerine Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş (TEOG) sistemi yaratılmıştır.

Bakanlık (MEB, 2013a) değişim ihtiyacını “eğitimin doğasında var olan değişim ve gelişime paralel, ortaöğretime geçiş sisteminin sürdürülebilir, dinamik ve esnek bir yapıda güncellenme gerekliliği kaçınılmaz bir durum arz etmekte” (s.1) ifadeleriyle dile getirmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı yeni sisteminin amaçlarını şöyle ifade etmiştir (MEB, 2013b): “Öğrenci, öğretmen ve okul ilişkisini güçlendirmek, eğitim sürecinde öğretmenlerin ve okulun rolünü daha etkin kılmak, ülke çapında müfredatın eş zamanlı uygulanmasını sağlamak, sınav kaygısını sürece yayarak azaltmak, öğretmenin meslekî performansını artırmak, okul dışı eğitim kurumlarına yönelik ihtiyacı azaltmak, öğretim programlarının uygulanmasını ve öğrenci kazanımlarını objektif bir şekilde izlemek ve değerlendirmek, başarı değerlendirmesini sürece yaymak, telafi imkânı sağlayarak tek sınavdan kaynaklanan olumsuzlukları azaltmak, orta ve uzun vadede öğrencinin ders dışı sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklerini değerlendirmek ve öğrencilerin okula devamsızlığını en aza indirmek.”

3.6.1.TEOG Sınavı Model Amaçları

- Öğrenciler, öğretmenler ve okullar arasındaki ilişkiyi güçlendirmek,
- Öğretmenler ve okul rolünü etkinleştirmek,
- Ülke genelinde eşzamanlı müfredat uygulanması sağlamak,
- Sınavlarda ortaya çıkacak endişeyi zaman faktörüne yayarak azaltmak,
- Öğretmenin profesyonel performansı denetlemek ve arttırmak,

- Okul dışında faaliyet gösteren takviye eğitim ihtiyacını ortadan kaldırmak,
- Eğitim sistemini, öğretmeni ve öğrenciyi objektif bir şekilde değerlendirmek,
- Başarıya yönelik doğru ölçümü zamana yaymak,
- Tek sınavdan dolayı ortaya çıkan olumsuzlukları ortadan kaldırmak,
- Orta ve uzun vadeli olarak öğrencilerin seviyelerini takip etmek,
- Öğrencinin önceden ortaya koyduğu devamsızlık oranını düşürmek,

3.6.2.Uygulama Modeli

2013-2014 akademik yılından itibaren 8. Sınıfa altı temel ders için öğretmenlerin yaptığı sınavlardan birini ortak sınav olarak gerçekleştirmek.

3.6.3.Dersler Altında Ortak Değerlendirme

Türkçe – 20 Soru (1. Gün)

Matematik – 20 Soru (1. Gün)

Fen ve Teknoloji – 20 Soru (2. Gün)

İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük – 20 Soru (2. Gün)

İngilizce – 20 Soru (2. Gün)

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi – 20 Soru (1. Gün)

- Ortak Değerlendirme Sınavı, her dönem, üç yazılısı olan derslerin ikinci yazılısı, iki yazılısı olan derslerde birinci yazılısı yerine 8. sınıf müfredatına göre yapılacak,
- Ortak değerlendirmeler iki güne yayılacak o gün okullar tatil olacak,
- Sorular çoktan seçmeli (4 seçenekleri) olacak,
- Yanlış cevap doğru cevapları etkilemeyecek,
- Acil durum dışında öğrencilerin sınavları okullarında olacak,
- Öğretmen sınav gözetmenliğini kendi okulunda yapamaz,
- Ortak sınava mazeretinden dolayı giremeyen öğrenci daha sonra yapılacak telafi sınavına girecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM VE TEKNİKLER

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgiler verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada internet bağımlılık düzeyinin TEOG ders puanları ve bazı değişkenler (cinsiyet, ailenin gelir düzeyi, evde bilgisayar ve internet olup olmaması, anne -babanın birliktelik durumu, interneti günlük kullanım süresi, anne-baba eğitim durumu) açısından nasıl bir ilişki gösterdiğini incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli betimsel bir çalışma yapılması planlanmıştır.

“Tarama modelleri geçmişte var olmuş ya da var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan modellerdir” (Karasar, 2012, s. 77). “Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlarken” (Büyüköztürk vd., 2013, s. 22), “ilişkisel tarama modelleri ise, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir” (Karasar, 2012; s. 81).

4.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Adana ili Seyhan ilçesi Orta Okul 8. sınıfta öğrenimlerini sürdüren öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Dede Korkut Orta Okulu 8. Sınıfta eğitimlerine devam eden 187 kız, 230 erkek öğrenci olmak üzere toplam 417 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenci sayısı toplamda 425 iken veri toplama araçlarındaki eksik işaretlemeler nedeniyle 8 öğrencinin ölçekleri geçersiz sayılarak analizler 417 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem seçimi, uygun (elverişli) örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Uygun örnekleme yöntemi; zaman, para, işgücü kaybını en asgari seviyeye indirmeyi hedefleyen yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2012).

4.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama araçları olarak; İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

4.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu (Ek-1) ; araştırmacı tarafından çalışmanın hedefine yönelik geliştirilmiş olup, 14 sorudan (cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, evde internet ve bilgisayar olup olmaması, anne-babanın birliktelik durumu, günlük internet kullanım süresi, internete bağlanma amacı, sosyal ağları kullanma veya kullanacak olma sebebiniz) oluşmaktadır.

4.3.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği

İnternet Bağımlılık Ölçeği (Ek-2) ; İnternet bağımlılık düzeyini belirlemek için Young (1998) tarafından geliştirilmiş ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Young (1998) DSM-IV'ün "Psikoaktif Madde Bağımlılığı" ölçütlerinden yararlanarak 20 soruluk bir "İnternet Bağımlılık Ölçeği" oluşturmuştur. Altılı likert tipi ve tek boyutlu bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde katılımcıdan "Hiçbir zaman", "Nadiren", " Arada sırada", "Çoğunlukla", "Çok sık" ve "Devamlı" seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. 80 ve üzeri puan alanlar "İnternet Bağımlısı" olarak tanımlanmaktadır. 50-79 arası puan alanlar "Sınırlı Semptom Gösterenler"; 50 puan ve altı alanlar "Semptom Göstermeyenler" olarak tanımlanmıştır. Bayraktar (2001) tarafından araştırma amaçları çerçevesinde İngilizceden Türkçeye çevrilen ölçek, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Anabilim dalındaki beş öğretim elemanı üyesi tarafından incelenmiş ve sorular anlam bütünlüğünü bozmayacak şekilde 12-17 yaş grubu ergenlerin anlayabileceği şekilde uyarlanmıştır. Çeviri testin standardize edilmiş alpha değeri açısından güvenilirliği. 91, Spearman-Brown değeri açısından. 87 olduğu tespit edilmiştir.

4.4.Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler valilik izniyle, 2015-2016 Eğitim Öğretim yılında Adana ili Seyhan ilçesi Dede Korkut Orta Okulu 8. Sınıfta eğitimlerine devam eden öğrencilere uygulanan internet bağımlılığı ölçeği ve kişisel bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu uygulama araştırmacı tarafından ders öğretmenlerinden ve okul idaresinden izin alınarak ders saatleri içerisinde eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde yapılmıştır. Ölçme araçlarının standardı dışında yanıtlanan veya boş bırakılan 8 adet ölçme aracı değerlendirmeye alınmamıştır. Öğrencilerin akademik başarı durumları okul idaresinin desteğiyle e-okul sisteminde TEOG sınavında almış oldukları Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders puanları alınarak elde edilmiştir.

4.5.Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal-wallis H testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı olarak Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sürekli değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemek için spearman korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde,araştırmaya katılan öğrencilerden ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

5.1. Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Öğrencilerin kişisel özelliklerinin dağılımı Tablo5.1 de yer almaktadır.

Tablo 5.1. Tablo Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Tablolar	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	187	44,8
	Erkek	230	55,2
	Toplam	417	100,0
Anne Durumu	Öz	413	99,0
	Üvey	4	1,0
	Toplam	417	100,0
Baba Durumu	Öz	410	98,3
	Üvey	7	1,7
	Toplam	417	100,0
Anne Baba Sağ Olma Durumu	Sağ Ve Birlikte	386	92,6
	Anne Ve Baba Ayrı	19	4,6
	Anne Veya Baba Hayatta Değil	12	2,9
	Toplam	417	100,0
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	44	10,6
	Okuryazar	20	4,8
	İlkokul Mezunu	161	38,6
	Ortaokul Mezunu	92	22,1
	Lise Mezunu	75	18,0
	Üniversite Mezunu	25	6,0
	Toplam	417	100,0
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	14	3,4
	Okuryazar	22	5,3
	İlkokul Mezunu	131	31,4
	Ortaokul Mezunu	89	21,3
	Lise Mezunu	111	26,6
	Üniversite Mezunu	45	10,8
	Yüksek Lisans-doktora	5	1,2
	Toplam	417	100,0

Tablo 5.1. Devamı

Aile Toplam Aylık Geliri	1000 Liradan Az	75	18,0
	1000-1999 Lira Arası	189	45,3
	2000-2999 Lira Arası	92	22,1
	3000-3999 Lira Arası	42	10,1
	4000 Liradan Fazla	19	4,6
	Toplam	417	100,0
Evde Bilgisayar Olma Durumu	Evet	281	67,4
	Hayır	136	32,6
	Toplam	417	100,0
Evde İnternet Bağlı Olma Durumu	Evet	257	61,6
	Hayır	160	38,4
	Toplam	417	100,0
Günlük İnternet Kullanımı	1saatten Az	176	42,2
	1-3 Saat	187	44,8
	4-6 Saat	44	10,6
	6 Saat üzeri	10	2,4
	Toplam	417	100,0

Öğrencilerin 187'si (%44,8) kız, 230'u (%55,2) erkek, 413'ünün (%99,0) annesi öz, 4'ü (%1,0) üvey, 410'unun (%98,3) babası öz, 7'sinin (%1,7) üvey, 386'sının (%92,6) anne-babasının sağ ve birlikte, 19'u (%4,6) anne-babasının ayrı, 12'sinin (%2,9) anne veya baba hayatta değil şeklindedir.

Anne eğitim durumu değişkenine göre 44'ü (%10,6) okuryazar değil, 20'si (%4,8) okuryazar, 161'i (%38,6) ilkokul mezunu, 92'si (%22,1) ortaokul mezunu, 75'i (%18,0) lise mezunu, 25'i (%6,0) üniversite mezunudur. Baba eğitim durumu değişkenine göre 14'ü (%3,4) okuryazar değil, 22'si (%5,3) okuryazar, 131'i (%31,4) ilkokul mezunu, 89'u (%21,3) ortaokul mezunu, 111'i (%26,6) lise mezunu ve 45'i (%10,8) üniversite mezunu ve 5'i (%1,2) yüksek lisans-doktora yapmıştır.

Aile toplam aylık geliri değişkenine göre 75'i (%18,0) 1000 liradan az, 189'u (%45,3) 1000-1999 lira arası, 92'si (%22,1) 2000-2999 lira arası, 42'si (%10,1) 3000-3999 lira arası, 19'u (%4,6) 4000 liradan fazla olarak dağılmaktadır.

Evde bilgisayar olma durumu değişkenine göre öğrencilerin 281'i (%67,4) evet, 136'sı (%32,6) hayır yanıtını vermiştir.

Evde internet bağlı olma durumu değişkenine göre öğrencilerin 257'si (%61,6) evet, 160'ı (%38,4) hayır yanıtını vermiştir.

Günlük internet kullanımı değişkenine göre 176'sı (%42,2) 1saatten az, 187'si (%44,8) 1-3 saat, 44'ü (%10,6) 4-6 saat, 10'u (%2,4) 6 saat üzeri şeklinde bir sonuç ortaya çıkmıştır.

5.2. Günlük İnternet Kullanım Süresi

Öğrencilerin günlük internet kullanım durumları ve TEOG ders puan ortalamaları Tablo 5,2 de yer almaktadır.

Tablo 5.2. TEOG Puanlarının Günlük İnternet Kullanım SüresineGöre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
TEOG Fen Bilimleri Puanı	1saatten Az	176	60,400	20,822	8,357	0,039	1 > 4 2 > 4 3 > 4
	1-3 Saat	187	57,220	21,042			
	4-6 Saat	44	56,930	19,772			
	6 Saat üzeri	10	42,000	14,376			
TEOG Matematik Puanı	1saatten Az	176	46,760	25,607	16,650	0,001	1 > 3 1 > 4 2 > 4
	1-3 Saat	187	41,980	24,606			
	4-6 Saat	44	34,890	22,580			
	6 Saat üzeri	10	22,000	5,375			
TEOG İnkılap Tarihi Puanı	1saatten Az	176	65,480	24,592	9,174	0,027	1 > 4 2 > 4 3 > 4
	1-3 Saat	187	61,790	24,846			
	4-6 Saat	44	61,930	20,636			
	6 Saat üzeri	10	43,500	18,864			
TEOG Türkçe Puanı	1saatten Az	176	64,570	21,360	11,798	0,008	1 > 4 2 > 4 3 > 4
	1-3 Saat	187	60,590	22,001			
	4-6 Saat	44	61,250	21,134			
	6 Saat üzeri	10	42,000	17,029			
İnternet Kullanım Süresi	1saatten Az	176	17,926	15,066	128,446	0,000	2 > 1 3 > 1 4 > 1 3 > 2 4 > 2 4 > 3
	1-3 Saat	187	35,374	17,993			
	4-6 Saat	44	42,659	18,955			
	6 Saat üzeri	10	63,300	12,798			

Araştırmaya katılan öğrencilerin TEOG Fen Bilimleri puan ortalamalarının günlük internet kullanımı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis HTesti sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=8,357; p=0,039<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; günlük internet kullanımı 1saatten az olanların TEOG Fen Bilimleri puanları (60,400 ± 20,822), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG Fen Bilimleri puanlarından (42,000 ± 14,376) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 1-3 Saat olanların TEOG Fen Bilimleri puanları (57,220 ± 21,042), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG Fen Bilimleri puanlarından (42,000 ± 14,376) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 4-6

Saat olanların TEOG Fen Bilimleri puanları ($56,930 \pm 19,772$), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG Fen Bilimleri puanlarından ($42,000 \pm 14,376$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin TEOG Matematik puanları ortalamalarının günlük internet kullanımı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=16,650$; $p=0,001<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; günlük internet kullanımı 1saatten az olanların TEOG Matematik puanları ($46,760 \pm 25,607$), günlük internet kullanımı 4-6 Saat olanların TEOG Matematik puanlarından ($34,890 \pm 22,580$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 1saatten az olanların TEOG Matematik puanları ($46,760 \pm 25,607$), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG Matematik puanlarından ($22,000 \pm 5,375$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 1-3 Saat olanların TEOG Matematik puanları ($41,980 \pm 24,606$), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG Matematik puanlarından ($22,000 \pm 5,375$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin TEOG İnkılap Tarihi puanları ortalamalarının günlük internet kullanımı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=9,174$; $p=0,027<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; günlük internet kullanımı 1saatten az olanların TEOG İnkılap Tarihi puanları ($65,480 \pm 24,592$), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG İnkılap Tarihi puanlarından ($43,500 \pm 18,864$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 1-3 Saat olanların TEOG İnkılap Tarihi puanları ($61,790 \pm 24,846$), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG İnkılap Tarihi puanlarından ($43,500 \pm 18,864$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 4-6 Saat olanların TEOG İnkılap Tarihi puanları ($61,930 \pm 20,636$), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG İnkılap Tarihi puanlarından ($43,500 \pm 18,864$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin TEOG Türkçe puanları ortalamalarının günlük internet kullanımı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre;

grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=11,798; $p=0,008<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; günlük internet kullanımı 1 saatten az olanların TEOG Türkçe puanları ($64,570 \pm 21,360$), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG Türkçe puanlarından ($42,000 \pm 17,029$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 1-3 Saat olanların TEOG Türkçe puanları ($60,590 \pm 22,001$), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG Türkçe puanlarından ($42,000 \pm 17,029$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 4-6 Saat olanların TEOG Türkçe puanları ($61,250 \pm 21,134$), günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların TEOG Türkçe puanlarından ($42,000 \pm 17,029$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanları ortalamalarının günlük internet kullanımı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=128,446; $p=0,000<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; günlük internet kullanımı 1-3 Saat olanların internet bağımlılığı puanları ($35,374 \pm 17,993$), günlük internet kullanımı 1 saatten az olanların internet bağımlılığı puanlarından ($17,926 \pm 15,066$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 4-6 Saat olanların internet bağımlılığı puanları ($42,659 \pm 18,955$), günlük internet kullanımı 1 saatten az olanların internet bağımlılığı puanlarından ($17,926 \pm 15,066$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların internet bağımlılığı puanları ($63,300 \pm 12,798$), günlük internet kullanımı 1 saatten az olanların internet bağımlılığı puanlarından ($17,926 \pm 15,066$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 4-6 Saat olanların internet bağımlılığı puanları ($42,659 \pm 18,955$), günlük internet kullanımı 1-3 Saat olanların internet bağımlılığı puanlarından ($35,374 \pm 17,993$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların internet bağımlılığı puanları ($63,300 \pm 12,798$), günlük internet kullanımı 1-3 Saat olanların internet bağımlılığı puanlarından ($35,374 \pm 17,993$) yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanımı 6 Saat üzeri olanların internet bağımlılığı puanları ($63,300 \pm 12,798$), günlük internet kullanımı 4-6 Saat olanların internet bağımlılığı puanlarından ($42,659 \pm 18,955$) yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde bazı araştırmacılar (Doğrusever,2015;Balta ve Horzum, 2008;Özcan ve Buzlu, 2005; Nalwa ve Anad, 2003; Kaya, 2011; Tanrıverdi, 2012; Doğan, 2013; Önay,2014)

yaptıkları araştırmalarda internet kullanım süresi artıkça internet bağımlılığı düzeyinin de arttığını tespit etmişlerdir. Bu durum araştırmada elde edilen sonuçlarla paralellik göstermektedir.

5.3.İnternet Kullanım Amaçları

Katılımcıların internet kullanım amaçlarının yüzdelik dağılımları Tablo 5.3 de yer almaktadır.

Tablo 5.3. İnterneti Kullanma Amaçlarının Dağılımı

Amaçlar	% yüzde
Oyun-Eğlence	16,0%
Mail-İletişim	6,1%
Araştırma-Ödev	24,3%
Haber	5,0%
Sohbet	10,1%
Film-Video ve Müzik	17,8%
Sosyal ağlar	20,8%

Öğrencilerin %16'sı oyun ve eğlence, %6'sı mail ve iletişim, % 24'ü araştırma ve ödev, % 5'i haber, % 10'u sohbet, % 18'i film, video, müzik, % 21'i ise sosyal ağlara katılım amacı ile interneti kullandıklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde daha önce yapılan (Lee ve Chae, 2007; Şahin, 2011;Çetinkaya, 2013; İnan, 2010) bazı araştırmalarda internet kullanım amaçları yüzdelik oranlarının araştırmamız bulgularıyla benzerlik gösterdiği görölmektedir. Yapılan araştırmalarda kişilerin interneti birden çok amaç için kullandığı görölmektedir.

5.4. Öğrencilerin Sosyal Ağları Kullanma veya Kullanacak Olma Sebepleri

Öğrencilerin sosyal ağları kullanma veya kullanacak olma sebepleri dağılımı yüzdelik olarak Tablo 5.4de yer almaktadır.

Tablo 5. 4. Sosyal Ağları Kullanma veya Kullanacak Olma Sebeplerinin Dağılımı

Sosyal Ağları Kullanma veya Kullanacak Olma Sebebi	%yüzde
Arkadaşlarla iletişim	35,1%
Sosyal çevre edinme	7,1%
Yeni arkadaşlık kurma	6,2%
Bilgi paylaşımı	14,9%
Video ses güzel sözler vs paylaşımı	17,3%
Oyun ve vakit geçirme	19,5%

Öğrencilerin % 35'i arkadaşlar ile iletişim, % 7'si sosyal çevre edinme, % 6'sı yeni arkadaşlıklar kurma, % 15'i bilgi paylaşma, % 17'si video, ses, güzel sözler paylaşımı, %20'si ise vakit geçirme sebebiyle sosyal ağları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Toraman(2013) benzer bulgular elde etmiştir.

5.5.TEOG Başarı Puanları ve İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Bulgular

5.5.1. TEOG Başarı Puanları ve İnternet Bağımlılık Ortalamaları

TEOG başarı puanları ve internet bağımlılık ortalamaları Tablo 5.5de yer almaktadır.

Tablo 5.5. TEOG Başarı Puan Ortalamaları ve İnternet Bağımlılık Düzeyi Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.	Ölçek Min.	Ölçek Maks.
TEOG Fen Bilimleri Puanı	417	58,170	20,837	0,000	100,000	0	100
TEOG Matematik Puanı	417	42,770	24,977	5,000	100,000	0	100
TEOG İnkılap Tarihi Puanı	417	62,930	24,386	0,000	100,000	0	100
TEOG Türkçe Puanı	417	61,890	21,775	5,000	100,000	0	100
İnternet Bağımlılığı	417	29,448	19,972	0,000	79,000	0	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin TEOG Fen Bilimleri başarı puan ortalaması $58,170 \pm 20,837$, TEOG Matematik başarı puan ortalaması $42,770 \pm 24,977$, TEOG İnkılap Tarihi başarı puan ortalaması $62,930 \pm 24,386$, TEOG Türkçe puan başarı ortalaması $61,890 \pm 21,775$, internet bağımlılık düzeyi ortalaması $29,448 \pm 19,972$ olarak saptanmıştır.

5.5.2. TEOG Ders Başarı Puan Dağılımları ve İnternet Bağımlılık Düzeyi

TEOG başarı puanları ve internet bağımlılık düzeyi Tablo5.6 da yer almaktadır.

Tablo 5.6. TEOG Ders Başarı Puan Dağılımları ve İnternet Bağımlılık Düzeyleri

Tablolar	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
TEOG Fen Bilimleri	Zayıf (0-44 puan aralığı)	114	27,3
	Geçer(45-54 puan aralığı)	67	16,1
	Orta(55-69 puan aralığı)	87	20,9
	İyi (70-84 puan aralığı)	86	20,6
	Pekiyi(85-100 puan aralığı)	63	15,1
	Toplam	417	100,0
TEOG Matematik	Zayıf(0-44 puan aralığı)	243	58,3
	Geçer(45-54 puan aralığı)	47	11,3
	Orta(55-69 puan aralığı)	40	9,6
	İyi(70-84 puan aralığı)	52	12,5
	Pekiyi(85-100 puan aralığı)	35	8,4
	Toplam	417	100,0
TEOG İnkılap Tarihi	Zayıf(0-44 puan aralığı)	106	25,4
	Geçer(45-54 puan aralığı)	39	9,4
	Orta(55-69 puan aralığı)	74	17,7
	İyi(70-84 puan aralığı)	81	19,4
	Pekiyi(85-100 puan aralığı)	117	28,1
	Toplam	417	100,0
TEOG Türkçe	Zayıf(0-44 puan aralığı)	89	21,3
	Geçer(45-54 puan aralığı)	57	13,7
	Orta(55-69 puan aralığı)	81	19,4
	İyi(70-84 puan aralığı)	103	24,7
	Pekiyi(85-100 puan aralığı)	87	20,9
	Toplam	417	100,0
İnternet Bağımlılığı	Semptom Göstermeyenler	327	78,4
	Sınırlı Semptom Gösterenler	90	21,6
	Toplam	417	100,0

Öğrenciler TEOG fen bilimlerinden aldıkları puanlara göre 114'ü (%27,3) zayıf, 67'si (%16,1) geçer, 87'si (%20,9) orta, 86'sı (%20,6) iyi, 63'ü (%15,1) pekiyi olarak dağılmaktadır.

TEOG matematiktenaldıkları puanlara göre 243'ü (%58,3) zayıf, 47'si (%11,3) geçer, 40'ı (%9,6) orta, 52'si (%12,5) iyi, 35'i (%8,4) pekiyi olarak dağılmaktadır.

TEOG İnkılap Tarihinden aldıkları puanlara göre 106'sı (%25,4) zayıf, 39'u (%9,4) geçer, 74'ü (%17,7) orta, 81'i (%19,4) iyi, 117'si (%28,1) pekiyi olarak dağılmaktadır.

TEOG Türkçeden aldıkları puanlara göre 89'u (%21,3) zayıf, 57'si (%13,7) geçer, 81'i (%19,4) orta, 103'ü (%24,7) iyi, 87'si (%20,9) pekiyi olarak dağılmaktadırlar.

İnternet bağımlılık düzeyine göre öğrencilerin 327'sinin (%78,4) İnternet bağımlılık belirtisi göstermediği (50 puan ve altı), 90'nın (%21,6) sınırlı düzeyde internet bağımlılığı belirtisi gösterdiği (50-79 puan), internet bağımlısı olan öğrenci (80 puan ve üstü) tespit edilmemiştir.

Yapılan literatür taramasında, internet bağımlısı kişilerin oranının yaklaşık olarak %1 ile %12 arasında değiştiği (Johansson ve Götestam, 2004; Koch ve Paratarelli, 2004; Taçyıldız, 2010; Doğan, 2013; Esen, 2010; Döner, 2011; Günüş, 2009; Çetinkaya, 2013; İşleyen, 2013) görülmüştür. Buna karşın muhtemel (sınırlı semptom gösteren) internet bağımlılığı gösteren kişilerin oranının %4 ile %25 arasında değiştiği, (Sonkur, 2014; Toraman, 2013; Ayas ve Horzum, 2013; Şimşek, vd., 2015; Şahin, 2011; Tanrıverdi, 2012) görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular bazı çalışmalarla paralellik gösterirken bazı çalışmaların bulgularından çok azda olsa farklıdır. Bu farklılığın nedenleri; araştırmanın yapıldığı zaman, araştırmada kullanılan ölçme araçlarının farklılığı, katılımcıların sosyo-kültürel farklılıklar olabilir. Bu araştırmada Sınırlı semptom gösteren öğrencilerin oranının %21,6 olduğu tespit edilmiştir. Sınırlı semptom gösteren öğrencilerin gelecekte internet bağımlısı olma olasılıkları düşünüldüğünde internet bağımlılığını önleme ve bilgilendirme çalışmalarının yapılmasının önemli olduğu söylenebilir.

5.5.3. TEOG Başarı Puanları ve İnternet Bağımlılık Düzeyi İlişkisi

Öğrencilerin TEOG puanları ve internet bağımlılık düzeyleri ilişkisi Tablo 5.7de yer almaktadır.

Tablo 5.7. TEOG Başarı Puanları ve İnternet Bağımlılık Düzeyi İlişkisi

		TEOG Fen Bilimleri	TEOG Matematik Puanı	TEOG İnkılap Tarihi Puanı	TEOG Türkçe Puanı	İnternet Bağımlılığı
TEOG Fen Bilimleri	R	1,000				
	P	0,000				
TEOG Matematik Puanı	R	0,691**	1,000			
	P	0,000	0,000			
TEOG İnkılap Tarihi Puanı	R	0,755**	0,701**	1,000		
	P	0,000	0,000	0,000		
TEOG Türkçe Puanı	R	0,750**	0,694**	0,789**	1,000	
	P	0,000	0,000	0,000	0,000	
İnternet Bağımlılığı	R	-0,390**	-0,396**	-0,441**	-0,398**	1,000
	P	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

İnternet Bağımlılığı ve TEOG Fen Bilimleri başarı puanı arasında zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.39$; $p=0,000<0.05$). İnternet Bağımlılığı ve TEOG Matematik başarı puanı arasında zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.396$; $p=0,000<0.05$). İnternet Bağımlılığı ve TEOG İnkılap Tarihi başarı puanı arasında zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.441$; $p=0,000<0.05$). İnternet Bağımlılığı ve TEOG Türkçe başarı puanı arasında zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.398$; $p=0,000<0.05$).

5.5.4. İnternet Bağımlılık Düzeyi İle TEOG Fen Bilimleri Başarı Puanı İlişkisi

İnternet bağımlılık düzeyinin TEOG Fen Bilimleri başarı puanının ne oranda yordadığını belirlemek üzere regresyon analizi yapılmış ve sonuç Tablo 5.8 de yer almaktadır.

Tablo 5.8. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG Fen Bilimleri Başarı Puanı İlişkisi Regresyon Analizi Sonucu

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R^2
TEOG Fen Bilimleri Puanı	Sabit	70,881	42,743	0,000	85,769	0,000	0,169
	İnternet Bağımlılığı	-0,432	-9,261	0,000			

İnternet bağımlılık düzeyinin TEOG Fen Bilimleri başarı puanını yordama gücünü belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=85,769$; $p=0,000<0.05$). TEOG Fen Bilimleri puanı ile internet

bağımlılığı düzeyi arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür ($R^2=0,169$). Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi arttıkça TEOG Fen Bilimleri başarı puanının düşüş gösterdiği tespit edilmiştir ($\beta=-0,432$).

5.5.5. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG Matematik Başarı Puanı İlişkisi

İnternet bağımlılık düzeyinin TEOG Matematik başarı puanını ne oranda yordadığını belirlemek üzere regresyon analizi yapılmış sonuç Tablo 5.9da yer almaktadır.

Tablo 5.9. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG Matematik Başarı Puanı İlişkisi Regresyon Analizi Sonucu

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R^2
TEOG Matematik Puanı	Sabit	58,225	29,377	0,000	88,700	0,000	0,174
	İnternet Bağımlılığı	-0,525	-9,418	0,000			

İnternet bağımlılık düzeyinin TEOG Matematik başarı puanını yordama gücünü belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=88,700$; $p=0,000<0.05$). TEOG Matematik puanı ile internet bağımlılık düzeyi arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür ($R^2=0,174$). Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi arttıkça TEOG Matematik başarı puanının düşüş gösterdiği tespit edilmiştir ($\beta=-0,525$).

5.5.6. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG İnkılap Tarihi Başarı Puanı İlişkisi

İnternet bağımlılık düzeyinin TEOG İnkılap Tarihi başarı puanını ne oranda yordadığını belirlemek üzere regresyon analizi yapılmış sonuç Tablo 5.10 da yer almaktadır.

Tablo 5.10. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG İnkılap Tarihi Başarı Puanı İlişkisi Regresyon Analizi Sonucu

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R^2
TEOG İnkılap Tarihi Puanı	Sabit	80,477	43,253	0,000	129,812	0,000	0,236
	İnternet Bağımlılığı	-0,596	-11,394	0,000			

İnternet bağımlılık düzeyinin TEOG İnkılap Tarihi başarı puanını yordama gücünü belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=129,812$; $p=0,000<0.05$). TEOG İnkılap Tarihi puanı ile internet bağımlılık düzeyi arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür ($R^2=0,236$). Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi arttıkça TEOG İnkılap Tarihi başarı puanının düşüş gösterdiği tespit edilmiştir ($\beta=-0,596$).

5.5.7. İnternet Bağımlılık Düzeyi ile TEOG Türkçe Başarı Puanı İlişkisi

İnternet bağımlılık düzeyinin TEOG Türkçe başarı puanını ne oranda yordadığını belirlemek üzere regresyon analizi yapılmış ve sonuç Tablo 5.11de yer almaktadır.

Tablo 5.11. İnternet Bağımlılığı ile TEOG Türkçe Başarı Puanı İlişkisi Regresyon Analizi Sonucu

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R^2
TEOG Türkçe Puanı	Sabit	76,118	44,600	0,000	101,323	0,000	0,194
	İnternet Bağımlılığı	-0,483	-10,066	0,000			

İnternet bağımlılık düzeyinin TEOG Türkçe başarı puanının yordama gücünü belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=101,323$; $p=0,000<0.05$). TEOG Türkçe başarı puanı ile internet bağımlılık düzeyi arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür ($R^2=0,194$).

Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi arttıkça TEOG Türkçe başarı puanının düşüş gösterdiği tespit edilmiştir ($\beta=-0,483$). Kısacası internet bağımlılık düzeyi arttıkça ders başarıları düşmektedir. Benzer şekilde bazı araştırmacılar (Bayraktar ve Gün, 2007; Young, 1996; Kandell, 1998; Mythily, vd., 2008; Toraman, 2013; Chang ve Man Low, 2008; Kubey, vd., 2001) yaptıkları araştırmalarda internet bağımlılık düzeyi ile

akademik başarı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu, internet bağımlılık düzeyi yükseldikçe akademik başarının düştüğünü tespit etmişlerdir.

5.6. İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

5.6.1 Ailenin Toplam Aylık Gelir Seviyesi Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının ailenin toplam aylık geliri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve sonuç Tablo 5.12 de yer almaktadır.

Tablo 5.12. Ailenin Toplam Aylık Gelir Seviyesi Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Kruskal-Wallis H testi Sonucu

	Grup	N	Ort	Ss	KW	P	Fark
İnternet Bağımlılığı	1000 Liradan Az	75	31,640	22,958	4,145	0,387	
	1000-1999 Lira Arası	189	28,841	18,991			
	2000-2999 Lira Arası	92	31,674	20,121			
	3000-3999 Lira Arası	42	25,738	17,540			
	4000 Liradan Fazla	19	24,263	20,677			

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının aile toplam aylık geliri değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$). Benzer şekilde bazı araştırmacılar (Bayraktar, 2001; Ergin vd., 2011; Esen, 2010; Doğan, 2013; Song, 2003; Bakken, 2009; Gu, 2012) ailenin gelir seviyesine göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Ancak bazı diğer araştırmacılar (Toraman, 2013; Günüş, 2009; Şahin, 2011; Tanrıverdi, 2012; Doğrusever, 2015) ailelerin gelir seviyesine göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaştığını, gelir düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyinin arttığını tespit eden araştırmalarda vardır. İnternetin ilk yıllarına baktığımızda, özellikle fiyatının yüksek olmasından dolayı çok küçük bir kitleye hitap ettiğini günümüze gelindiğinde ise bu kitlenin oldukça büyüdüğü görülmektedir

(Gürkan,2001). İnternete bağlanma ücretlerindeki düşüş gelir düzeyi farklılığını ortadan kaldırarak herkesin internete bağlanma olasılığını artırmış olabilir.

5.6.2. Anne Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi

Katılımcıların anne babanın birlikte olma durumuna göre internet bağımlılık puan ortalamalarının farklılık gösterip göstermediğinin tespit edilmesi amacı ile Kruskal-Wallis H testi uygulanmış ve sonuç Tablo 5.13de yer almaktadır.

Tablo 5.13. Anne Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Kruskal-Wallis H testi Sonucu

	Grup	N	Ort	Ss	KW	P
İnternet Bağımlılığı	Sağ Ve Birlikte	386	29,000	19,883	3,130	0,209
	Anne Ve Baba Ayrı	19	37,632	22,603		
	Anne Veya Baba Hayatta Değil	12	30,917	16,941		

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının anne baba birliktelik durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Benzer şekilde bazı araştırmacılar(Şahin, 2011; Tanrıverdi, 2012; Doğan,2013) yaptıkları araştırmada anne baba birliktelik durumlarına göre internet bağımlılık düzeyinin farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir.

5.6.3. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve sonuç Tablo 5.14 de yer almaktadır.

Tablo 5.14. Anne Eğitim DurumuDeğişkenine Göre İnternet Bağımlılık DüzeyiKruskal-Wallis H testi Sonucu

	Grup	N	Ort	Ss	KW	P	Fark
İnternet Bağımlılığı	Okuryazar Değil	44	26,546	21,370	9,158	0,103	
	Okuryazar	20	30,450	21,586			
	İlkokul Mezunu	161	29,199	19,109			
	Ortaokul Mezunu	92	33,859	20,317			
	Lise Mezunu	75	28,160	20,797			
	Üniversite Mezunu	25	23,000	15,932			

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Benzer şekilde bazı araştırmacılar (Şahin, 2011; Tanrıverdi, 2012; Günüş, 2009; Doğan, 2013) anne eğitim düzeyi ile internet bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Ancak bazı diğer araştırmacılar (Aslanbay,2006; İnan,2010; Çetinkaya, 2013) anne eğitim durumuna göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaştığını, anne eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyinin de arttığını tespit etmişlerdir. Yapılan araştırmalarda farklı sonuçlar çıkmasında araştırmanın yapıldığı tarih, kullanılan ölçekler ve araştırmanın örneklemini oluşturan grupların sosyo-kültürel farklılıkları etken olabilir.

5.6.4. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve sonuç Tablo 5.15de yer almaktadır.

Tablo 5.15. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Kruskal -Wallis H testi sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	P	Fark
İnternet Bağımlılığı	Okuryazar Değil (1)	14	27,786	21,892	13,822	0,032	
	Okur-yazar (2)	22	28,591	23,409			3 > 6
	İlkokul Mezunu (3)	131	30,275	20,522			3 > 7
	Ortaokul Mezunu (4)	89	32,764	19,467			4 > 6
	Lise Mezunu (5)	111	29,604	18,944			4 > 7
	Üniversite Mezunu (6)	45	22,933	19,028			5 > 6
	Yüksek Lisans-doktora (7)	5	12,400	7,092			5 > 7

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=13,822; p=0,032<0. 05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim durumu ilkokul mezunu olanların internet bağımlılığı puanları (30,275 ± 20,522), baba eğitim durumu Üniversite mezunu olanların internet bağımlılığı puanlarından (22,933 ± 19,028) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim durumu ilkokul mezunu olanların internet bağımlılığı puanları (30,275 ± 20,522), baba eğitim durumu yüksek lisans-doktora olanların internet bağımlılığı puanlarından (12,400 ± 7,092) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim durumu Ortaokul mezunu olanların internet bağımlılığı puanları (32,764 ± 19,467), baba eğitim durumu Üniversite mezunu olanların internet bağımlılığı puanlarından (22,933 ± 19,028) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim durumu Ortaokul mezunu olanların internet bağımlılığı puanları (32,764 ± 19,467), baba eğitim durumu Yüksek lisans-doktora olanların internet bağımlılığı puanlarından (12,400 ± 7,092) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim durumu Lise mezunu olanların internet bağımlılığı puanları (29,604 ± 18,944), baba eğitim durumu üniversite mezunu olanların internet bağımlılığı puanlarından (22,933 ± 19,028) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim durumu Lise mezunu olanların internet bağımlılığı puanları (29,604 ± 18,944), baba eğitim durumu Yüksek lisans-doktora olanların internet bağımlılığı puanlarından (12,400 ± 7,092) yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde bazı araştırmacılar (Aslanbay, 2006; Tanrıverdi,2012; Çetinkaya, 2013) baba eğitim durumuna göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaştığını tespit etmişlerdir. Ancak bazı diğer araştırmacılar (Şahin,2011 ;Günüç, 2009; Doğan,2013; İnan, 2010) baba eğitim

düzeyi ile internet bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmişlerdir. Yapılan araştırmalarda farklı sonuçlar çıkmasında araştırmanın yapıldığı tarih, kullanılan ölçekler ve araştırmanın örneklemini oluşturan grupların sosyo-kültürel farklılıkları etken olabilir.

5.6.5. Anne Öz-Üvey Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi

Öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının anne durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmış ve sonuç Tablo 5.16da yer almaktadır.

Tablo 5.16. Anne Öz-Üvey Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi Sonucu

	Grup	N	Ort	Ss	MW	P
İnternet Bağımlılığı	Öz	413	29,438	19,883	797,000	0,904
	Üvey	4	30,500	31,880		

Öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının anne durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Benzer şekilde Şahin(2011) yaptığı çalışmada anne durumu değişkenine göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaşmadığını tespit etmiştir.

5.6.6. Baba Öz-Üvey Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi

Öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının baba durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmış ve sonuç Tablo 5.17de yer almaktadır.

Tablo 5.17. Baba Öz-Üvey Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi Sonucu

	Grup	N	Ort	Ss	MW	P
İnternet Bağımlılığı	Öz	410	29,154	19,747	835,500	0,058
	Üvey	7	46,714	26,850		

Öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının baba durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Benzer şekilde Şahin (2011) yaptığı çalışmada anne durumu değişkenine göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaşmadığını tespit etmiştir.

5.6.7. Cinsiyet Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi

Öğrencilerin, internet bağımlılık puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmış ve sonuç Tablo 5.18de yer almaktadır.

Tablo 5.18.Cinsiyet Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi Sonucu

	Grup	N	Ort	Ss	MW	P
İnternet Bağımlılığı	Kız	187	28,160	20,056	20 202,500	0,287
	Erkek	230	30,496	19,885		

Öğrencilerin, internet bağımlılık puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Benzer şekilde bazı araştırmacılar(Pawlak, 2002; Kaltiala-Heino, vd., 2004; Jang, vd., 2008; Eftekin, 2015; Ayas ve Horzum, 2013; Ergin, vd., 2011; Lee, vd., 2007; Bayraktar ve Gün, 2007) internet bağımlılığı düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar elde edilen bulguları desteklemektedir. Bununla birlikte bazı araştırmacılar(İnan, 2010; Morahan-Martin ve Schumacker, 2000; Şahin, 2011; DiNicola, 2004; Johansson ve Götestam, 2004; Simkova ve Cincera, 2004; Çetinkaya, 2013; Chou, vd., 2005; Döner, 2011; Wu ve Tsai, 2006; Balta ve Horzum, 2008; Esen, 2010; Tanrıverdi, 2013; Günüş, 2009; Doğan, 2013; Toraman, 2013; Doğrusever, 2015) erkeklerin kızlardan daha fazla internet bağımlısı olduğunu tespit etmişlerdir. Düzenli internet kullanıcıların oranı 2015 yılının ilk çeyreğinde %94,2 oranındadır (TÜİK, 2015). Bu oranın yüksek olmasının nedenleri arasında internet kullanımının gelişen teknolojik araçlarla cebimize kadar girmiş olması olabilir. Özellikle akıllı cep telefonları ile internete bağlanmanın sağladığı avantaj

cinsiyetler arasındaki internet bağımlılığı düzeyi farklılığının ortadan kalkmasına neden olabilir.

5.6.8. Evde Bilgisayar Olma Değişkeni Durumuna Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi

Öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının evde bilgisayar olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmış ve sonuç Tablo 5.19da yer almaktadır.

Tablo 5.19. Evde Bilgisayar Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U testi Sonucu

	Grup	N	Ort	Ss	MW	P
İnternet Bağımlılığı	Evet	281	30,929	19,379	15 888,500	0,005
	Hayır	136	26,390	20,886		

Öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının evde bilgisayar olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann-Whitney U=15 888,500; $p=0,005<0,05$). Evde bilgisayar olanların internet bağımlılığı puanları ($x=30,929$), evde bilgisayar olmayanların internet bağımlılığı puanlarından ($x=26,390$) yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde bazı araştırmacılar(Aslanbay, 2006; Şahin, 2011; Çetinkaya,2013; İnan,2010)yaptıkları araştırmada evde bilgisayar olmasının internet bağımlılık düzeyini arttırdığını tespit etmişlerdir.

5.6.9. Evde İnternet Bağlı Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi

Öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının evde internet bağlı olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmış ve sonuç Tablo5.20 yer almaktadır.

Tablo 5.20. Evde İnternet Bağlı Olma Durumu Değişkenine Göre İnternet Bağımlılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi Sonucu

	Grup	N	Ort	Ss	MW	P
İnternet Bağımlılığı	Evet	257	31,630	19,120	16 202,500	0,000
	Hayır	160	25,944	20,855		

Öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamalarının evde internet bağlı olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann-Whitney U=16 202,500; p=0,000<0,05). Evde internet olanların internet bağımlılığı puanları (x=31,630), evde internet olmayanların internet bağımlılığı puanlarından (x=25,944) yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde bazı araştırmacılar (Siamos, 2008; Şahin, 2011; Aslanbay, 2006; Çetinkaya, 2013; Tanrıverdi, 2012; Eftekin, 2015) evde internetin bağlı olmasının internet bağımlılık düzeyini artırdığını tespit etmişlerdir. Ancak diğer bazı araştırmacılar(Ayas ve Horzum, 2013; Doğan, 2013) evde internet bağlı olması durumuna göre internet bağımlılık düzeyinin farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Evde internetin olması kişilerin internete bağlanma ve internet başında uzun zaman geçirme olanağını sağladığı için internet bağımlılık düzeyini farklılaştırdığı düşünülebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar çerçevesinde sunulan öneriler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Katılımcıların % 78.4'ünün internet bağımlılığı belirtisi göstermediği, (50 puan ve altı), %26.1'inin sınırlı düzeyde internet bağımlılığı belirtisi gösterdiği (50-79 puan) ve internet bağımlılığı olan katılımcı olmadığı (80 puan ve üzerinde) tespit edilmiştir.
- Katılımcıların %16'sı oyun ve eğlence, %6,1'i mail ve iletişim, % 24.3'ü araştırma ve ödev, % 5'i haber, % 10.1'i sohbet, % 17.8'i film, video, müzik, % 20.8'i ise sosyal ağlara katılım amacı ile interneti kullandıklarını ifade etmişlerdir.
- Katılımcıların % 35.1'i arkadaşlar ile iletişim, % 7.1'i sosyal çevre edinme, % 6.2'si yeni arkadaşlıklar kurma, % 14.9'u bilgi paylaşma, % 17.3'ü video, ses, güzel sözler paylaşımı, %19.5'i ise vakit geçirme sebebiyle sosyal ağları kullandıklarını ifade etmişlerdir.
- Katılımcıların %42.2'sinin günlük 1 saatten az, % 44.8'inin 1-3 saat arası, % 10.6'sının 4-6 saat arası, % 2.4'ünün 6 saat ve üstü olacak şekilde internet kullandıkları tespit edilmiştir.
- Katılımcıların günlük internet kullanım sürelerine göre internet bağımlılık düzeylerinin farklılık gösterdiği, internette fazla zaman geçiren bireylerin internet bağımlısı olma riskinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların cinsiyetlerine göre internet bağımlılık düzeylerinin farklılık göstermediği tespit edilmiştir.
- Katılımcıların evlerinde bilgisayar olması durumuna göre internet bağımlılık düzeylerinin farklılık gösterdiği, evlerinde bilgisayar olanların bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların anne ve babalarının birlikte olması, ayrılmış olması veya hayatta olmaması durumlarına göre internet bağımlılık düzeylerinin farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

- Katılımcıların annelerinin eğitim seviyelerine göre internet bağımlılıkdüzeylerinin farklılık göstermediğitespit edilmiştir.
- Katılımcıların babalarının eğitim seviyelerine göre internet bağımlılık düzeylerinin farklılaştığı, eğitim seviyesi yükseldikçe internet bağımlılık düzeyinin düştüğü tespit edilmiştir.
- Katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre internet bağımlılık düzeylerinin farklılık göstermediği tespit edilmiştir.
- Katılımcıların TEOG Fen Bilimleri, Matematik, Türkçe, İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Ders Puanları ile İnternet Bağımlılığı Düzeyi arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu,kişilerin İnternet Bağımlılığı Düzeyi arttıkça TEOG Ders Puanlarının düşüş gösterdiği tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

- İnternet bağımlılığı konusunda aileler, öğrenciler ve öğretmenler bilgilendirilmeli ve önleyici tedbirlerin alınması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- İnternet bağımlılığı riski taşıyan kişiler sosyal aktivitelere yönlendirilerek internet başında geçirdikleri zaman azaltılmalıdır.
- Çalışmalarda elde edilen sonuçlara bakıldığı zaman internet başında fazla zaman geçiren kişilerin bağımlılık riski taşıdıkları görülmektedir. Bundan dolayı internet başında geçirilen zamana sınırlama getirilmeli bu konuda ailelereveöğrencilere psikolojik danışmanlar tarafından bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca ergenlerin, sosyal ve kültürel aktivitelere katılımı için gerekli çalışmalarının okullar tarafından yapılması önem arz etmektedir.
- Özellikle akıllı telefonların ve diğer teknolojik cihazlarıngünümüzdeçok etkin kullanıldığı görülmektedir. Bu durumun internet bağımlılığını tetiklediğini düşünürsekteknolojik cihazların kullanımı konusunda okul psikolojik danışmanları ve bilişim teknolojileri öğretmenleri tarafından aile ve öğrencilere yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- İnternet bağımlılığı ile akademik başarı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiş olup özellikle de akademik alanda başarı elde etmek isteyen

ergenlerin bu durumu göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Öğrencilerin akademik başarılarının düşmemesi için ailelerin ve okulların gerekli tedbirleri alması gerekmektedir.

- Aileler çocukları ile verimli zaman geçirerek onların ihtiyacı olan sevgi, ilgi ve desteği vermelidir.
- “İnternet Bağımlılığı” konusunda kamu spotları oluşturularak farkındalık yaratılabilir.
- İnternet bağımlılığı gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır ve halk sağlığı sorunu haline gelmedengerekli önleme çalışmalarını yapacak merkezlerin açılması gerekmektedir.
- Ergenlerin internet kullanımı ile ilgili sorunları ile baş edebilme ve sorunları çözebilme becerilerini geliştirebilmesi için okullardaki rehberlik servisleri bireysel ve grup çalışmaları yapılabilir.

Bu çalışma, Adana ili Seyhan İlçesindeki 8. sınıfta eğitimine devam eden öğrencilerle gerçekleştirilmiş olup daha geniş bir evren ve örnekleme Adana ve başka illerde benzer çalışmalar yapılabilir.

7. KAYNAKÇA

- AKGÜNDÜZ, H. ORAL B. ve AVANOĞLU Y.,2006. “Bilgisayar Oyunları Ve İnternet Sitelerinde Sanal Şiddet Öğelerinin Değerlendirilmesi”, Milli Eğitim Dergisi, 171.Anı Yayıncılık, Ankara, ss.55-89.
- AKINOĞLU, O., 2002.“Eğitim ve Sosyalleşme Açısından İnternet Kullanımı İstanbul Örneği”; Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- ASLANBAY, M., 2006. “A compulsive consumption: Internet use addiction the case of Turkish high school students” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- AYAS ve HORZUM, 2013. İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,4 (39). ss.46-57.
- BAKKEN, I.J., WENZEL H.G., GÖTESTAM K.G., JOHANSSON A., Oren A., 2009. Internet Addiction Among Norwegian Adults: A Stratified Probability Sample Study. Scandinavian Journal of Rehabilitation Medicine,50.pp.121-127.
- BALTA, Ç. Ö., HORZUM, B. M., 2008. Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 41 (1).ss.187-205.
- BAYAR, R., 2005. “Stres Ve Madde Bağımlılığı”, İ. U. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Medikal Acıdan Stres ve Çareleri Sempozyum Dizisi, 47. ss. 201-203.
- BAYRAKTAR,F.,2001. “İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü”; Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- BAYRAKTAR, F., GÜN, Z., 2007. Incidence and Corraletes of Internet Usage Among Adolescents in North Cyprus. CyberPsychology and Behaviour, 10 (2).ss.191-197.
- BAYRAKTUTAN, F., 2005. “Aile İçi İlişkiler Açısından İnternet Kullanımı”; Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BEARD, K., WOLF, E., 2001. Modification in The Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction,CyberPsychology and Behaviour, 4 (3).pp.377-383.

- BİÇER, U., 2014. "Sosyal Beceri Eğitiminin Orta Okul Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı Düzeyine Etkisi"; Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- BLOCK, J. J., 2008. Issues for DSM-V: Internet addiction. The American Journal of Psychiatry.
- BÖLÜKBAŞ, K., 2003. "İnternet Kafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma Diyarbakır Örneği"; Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö., KARADENİZ, Ş., DEMİREL, F., 2013. Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- CAMPBELL, W. G., 2003. Addiction: A Disease of Volition Caused by Cognitive Impairment, The Canadian Journal of Psychiatry, 48 (10).pp.669-674.
- CAN, M. S., 2007. "İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Görülen Madde Bağımlılığı Alışkanlığı"; Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- CAPLAN, S. E., 2002. "Problematic Internet Use and Psychosocial Well- Being: Development of A Theory-Based Cognitive-Behavioural Measurement Instrument", Computers in Human Behavior, 18. pp. 553-575.
- CELKAN, H. Y., 2005. Sosyal Bir Kurum Olarak Aile (İkinci Baskı), A. Solak (Ed.), Küreselleşme ve Toplum, Hegem Yayınları, İstanbul. ss.1-50.
- CENGİZHAN, C., 2005. Öğrencilerin bilgisayar ve İnternet kullanımında yeni bir boyut: bağımlılık. VIII. Ulusal PDR Kongresi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- CHAK, K. ve LEUNG, L., 2004. "Shyness and Locus Of Control As Predictors of Internet Addiction and Internet Use", Cyberpsychology and Behavior 7 (5). pp.559-570.
- CHANG, M. K. ve MAN LAW, S. P., 2008. "Factor Structure For Young's Internet Addiction Test: A Confirmatory Study", Computers in Human Behavior, 24 (6).
- CHOU, C., CONDRON, L. ve BELLAND, J. C., 2005. "A Review of the Research on Internet Addiction", Educational Psychology Review, 17 (4). pp. 388.
- ÇAĞILTAY, 1994. Herkes İçin İnternet, Tübitak-Odtü Yayınları, Ankara, ss.17-19.
- ÇETİNKAYA, M., 2013. "İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi"; Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- DAVIS, R. A., 2001. "A Cognitive-Behavioral Model Of Pathological Internet Use", Computers in Human Behavior, 17, pp.187-195.
- DELL'OSSO, B., HADLEY, S., ALLEN, A., BAKER, B., Chaplin, W. F., and HOLLANDER, E., 2008. Escitalopram in the treatment of impulsive-compulsive internet usage disorder: An open-label trial followed by a double-blind discontinuation phase. The Journal of Clinical Psychiatry, 69 (3). pp.452-456.
- DiNícola, M. D., 2004. "Pathological Internet Use Among College Students: The Prevalance of Pathological Internet Use and it's Correlates", Unpublished Doctorate's Thesis, Ohio University.
- DOĞAN, A., 2013. "İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı"; Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- DOĞAN, H., IŞIKLAR, A. ve EROĞLU, S., 2008. Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Kazım Karabekir Eğitim Fakóltesi Dergisi, 18. ss.106- 124.
- DOĞRUSEVER, C., 2015. "Ön Ergenlerin İnternet Bağımlılığının Yalnızlık, Sosyal Beceriler ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi"; Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- DÖNER, C., 2011. "İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi"; Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- EFTEKİN, P., 2015. "Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"; Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- ENGELBERG, E. ve SJÖBERG, L., 2004. Internet Use, Social Skills, and AdjustmentCyberpsychology and Behavior, 7 (1).pp.41-47.
- ERGİN, A., UZUN, S. U. ve BOZKURT, A. İ. (2013). Tıp Fakóltesi Öğrencilerinde İnternetGeçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.
- ERSOY, A., 2002. "İlköğretim 4.ve 5. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Durumları"; Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- ESEN, B. K., 2007. “Akran Baskısı ve Algılanan Sosyal Destek Değişkenlerine Göre Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Yordayıcılığı” 1.Uluslararası Bağımlılık Kongresi, İstanbul.
- ESEN,E.,2010. “Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi”; Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- GÖLGE, E. ve ARLI, M., 2002. “Üniversite Öğrencilerinin Üniversite Dışında Bilgisayar ve İnternet Kullanma Durumları”, VIII. İnternet Konferans (Türkiye), Harbiye İstanbul.
- GÖNENÇ, E. Ö.,2003. İnternet ve Türkiye’deki Gelişimi, İstanbul İletişim Fakültesi Dergisi, (16).
- GÖNÜL, A.S., 2002. Patolojik İnternet Kullanımı (İnternet Bağımlılığı/Kötüye Kullanımı),Yeni Symposium, 40 (3).ss.105-110.
- GREENFIELD, N.D., 1999. Psychological Characteristics of Compulsive Internet Use: A Preliminary Analysis,CyberPsychology and Behaviour, 2 (5).pp.403-412.
- GRİFFİTHS, 2000. “Does Internet And Computer “Addiction” Exist? Some Case Study Evidence”, Cyberpsychology And Behavior, 3. pp.211-218.
- GRİFFİTHS, M., 1995. “Technological Addictions”, Clinical Psychology Forum, (71).
- GRİFFİTHS, M., 1999. “İnternet Addiction: Fact Or Fiction?”, The Psychologist,12 (5).pp.246-250.
- GRUSSER, S.M., THALEMANN, R., ALBRECHT, U. ve THALEMANN, C.N., 2005. Excessive computer usage in adolescents- results of psychometric evaluation. Wiener klinische Wochenschrift117 (5-6). pp.188-95.
- GU, M., 2012. Study of adolescents’ internet use and internet addiction in Shanghai, China: Implications for social work practice. Doctoral Thesis, The Chinese University of Hong Kong, Hong Kong.
- GÜNÜÇ, S., 2009. “İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”;Yüksek Lisans Tezi,Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- GÜVENİR, H. A., 2005. “İnternetin Tarihi Ve Türkiye”, Ankara, Dergi Bilkent, Sayı 4, Aralık 2005, ss.8-9

- HALL, A.S. and PARSONS, J., 2001. Internet Addiciton: College Student Case Study Best Practices in Cognitive Behavior Therapy. *Journal of Mental Health Counseling*, 23.pp.312-327.
- HANSEN, S., 2002. Excessive Internet usage or “Internet addiction? The implications of diagnostic categories for student users. *Journal of Computer Assisted Learning*, 18.pp.235–236.
- HARDİE, E., TEE, Y.M., 2007. Excessive Internet Use: The Role of Personality, Loneliness and Social Support Networks in Internet Addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society*, 5 (1).pp.34-47.
- HENDERSON, E. C., 2001. “Understanding Addiction”, University Pres Of Mississippi, pp.4-153.
- HOLDEN, C., 2001. ” Behavioral Addictions: Do They Exist?”, *Science*, 294 (5544).
- HUANG, A. S. C., 2004.” The Bright And Dark Side Of Cyberspace: The Paradoxical Media Effects Of Internet Use on Gratifications, Addiction, Social And Psychological Well-Being Among Taiwan’s Net-Generation”, Unpublished Doctorate’s Thesis, Southern Illinois, University at Carbondale.
- IFTENE, F., NAPOCA, C. ve ROBERTS, N., 2004. Internet use in adolescents: Hobby or avoidance, *Canadian Journal of Psychiatry*, 49 (11).pp.789–790.
- IRWANSYAH, 2005. “Internet Uses, Gratifications, Addiction, and Loneliness Among International Students”, Unpublished Master’s Thesis, University Of Hawaii, Department of Communication.
- İNAN, A., 2010. “İlköğretim II. Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı”; Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İŞLEYEN, F., 2013.“Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Kişisel ve Ailesel Faktörlerle İlişkisinin İncelenmesi”; Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- JANG, K. S., HWANG, S. Y. ve CHOİ, J. Y., 2008. “Internet Addiction and Psychiatric Symptoms Among Korean Adolescents”, *The Journal of School Health* , 78 (3).
- JOHANSSON, A. and GOTESTAM, G., 2004. Internet Addiction: Characteristics Of A Questionnaire And Prevalence in Norwegian Youth (12-18 Years). *Scandinavian Journal of Psychology*, 45.pp.223-224.

- KALTIALA-Heino, R., LINTONEN, T., ve RIMPELA, A., 2004. "Internet Addiction? Potentially Problematic Use of The Internet in a Population of 12–18 Year-Old Adolescents". *Addiction Research and Theory*, 12 (1).
- KANDELL, J.J., 1998. Internet addiction on campus: The vulnerability of college students. *Cyber Psychology and Behavior*, 1.pp.11-17.
- KARASAR, N.,2012. Bilimsel Araştırma Yöntemi,Nobel Yayın Dağıtım,Ankara.
- KAYA, A., 2011. "Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağ Sitelerini Kullanım Durumları ve İnternet BağımlılığıDüzeyleri"; Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- KEIZER ve GREGG, 2001. Çocuklarınızı Koruyun, Pc Life, Mayıs. pp.72-75.
- KİM, K., RYU, E., CHON, M-Y., YEUN, E-J., CHOİ, S-Y., SEO, J-S. ve NAM, B-W., 2006. "Internet Addiction in Korean Adolescents and its Relation To Depression and Suicidal İdeation: A Questionnaire Survey", *International Journal Of Nursing Studies*,43.ss:185–192.
- KOCH, W.H. ve PRATARELLİ, M.E., 2004. Effects Of Intro/Extraversion And Sex On Social İnternet Use. *North American Journal Of Psychology*, 6 (3).pp.371-382.
- KUBEY, R.W., LAVİN, M.J. ve BARROWS, J.R., 2001. "Internet Use And Collegiate Acedemic Performance Decrements: Early Findings", *Journal Of Communication*, 51. pp.366-382.
- KUSS, D. J., GRİFFİTHS, M. D., 2012. Internet and gaming addiction: A systematic literature review of neuroimaging studies. *Brain Science*, 2 (3). pp.347-374.
- LEE, S., ve CHAE, M. A., 2007. Children's Internet use in a family context: Influence on family relationships and parental mediation. *Cyberpsychology and Behavior*, 10 (5).pp.640-644.
- LİN, S. S. J. ve TSAİ, C. C. (2002). Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents, *Computers in Human Behavior*, 18 (4). pp.411–426.
- MEERKERK, G.J., REGİNA Van Den Eijnden, J.J.M., VERLMUST, A.A. and GARRETSSEN H.F.L., 2009. The Compulsive Internet Use Scale (CIUS): Some Psychometric Properties, *CyberPsychology and Behavior*, 12 (1).pp.1-6.

- MERTTURK, R., 2005. “ Bilgisayar Oyunu Oynayan İlköğretim Öğrencilerinin Saldırganlık, Depresyon Ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi”; Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- MESTÇİA., 2007 Türkiye’de İnternet Raporu, XII. Türkiye’de İnternet Konferansı, Ankara.
- MİTCHELL P., 2000. Internet addiction: genuine diagnosis or not? *The Lancet*, 355.pp.632-633.
- MORAHAN-MARTİN, J. and SCHUMACHER, P., 2000. Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Comp Human Behav*, 16.pp.13-29.
- MYTHİLY, S., QIU, S. and WİNSLOW, M., 2008. Prevalence and Correlates of Excessive Internet Use Among Youth İn Singapore. *The Annals, Academy of Medicine, Singapore*, 37 (1).pp.9-14.
- NALWA, K. and ANAND, A., 2003. “Internet Addiction İn Students: A Cause of Concern”, *Cyberpsychology and Behavior*, 6 (6). pp.653- 656. *Preventive Medicine Bulletin*14 (1).
- PARK, H. S., KİM, S. H. and BANG, S. A, et al. 2010. Altered regional cerebral glucose metabolism in internet game overusers: A 18F-fluorodeoxyglucose positron emission tomography study. *CNS Spectr*,153. pp.159-66.
- POTENZA, M. N., 2001. The neurobiology of pathological gambling. *Semin Clin Neuropsychiatry*,6.pp.217-226.
- SATTAR, P., and RAMASWAMY, S., 2004. Internet Gaming Addiction. *Can J Psychiatry*, 49.pp.869-870.
- SCHERER, K. and BOST, J., 1997. İnternet use patterns: İs there internet dependency on campus? İn presented at the 105th annual convention of the American psychological association, Chicago.
- SHAPİRA, N. A., LESSİG, M. C., GOLDSMİTH, T. D., SZABO, S. T., LAZORİTZ, M., GOLD, M. S., and STEİN, D. J., 2003. Problematic internet use: Proposed classification and diagnostic criteria. *Depression and anxiety*, 17 (4). pp.207-216.
- SHAW, M. and BLACK, W.D., 2008. Internet addiction: Definition, assessment, epidemiology and clinical management. *CNG Drugs*, 22 (5). pp.353-365.

- SÍMKOVA, B. ve CÍNCERA, J., 2004. "Internet Addiction Disorder and Chatting in theCzech Republic", Cyberpsychology and Behavior, 7 (5).
- SONG, I., 2003. Internet Gratifications, Depression, Self-Efficacy, and Internet Addiction, Unpublished Master Thesis, Michigan State University, Michigan, USA.
- SONKUR, A., 2014. "İnternet Bağımlılığının Depresyon, Tepki Biçimleri, Düşünce Baskılama, Endişe ve Üst Bilişle İlişkisi"; Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- SOYDAN Z.M., 2015. "Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ile Depresyon ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki"; Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ŞAHİN, M., 2011. "İlköğretim öğrencilerin internet bağımlılığı"; Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ŞİMŞEKN.,KILIÇ N., ŞİMŞEKM., 2013. Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi , 4 (39).ss.46-57.
- TAÇYILDIZ, Ö., 2010. "Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması"; Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- TANRIVERDİ, S., 2012. "Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ile Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"; Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van
- THATCHER, A. andGoolam, S., 2005. "Development And Psychometric Properties Of The Problematic Internet Use Questionnaire", South African Journal Of Psychology, 35 (4). pp.793-797.
- TOKSÖZ, M.R., 1999. "Yeni Bir Medya Turu Olarak Etkileşimli Bilgisayar Oyunları";Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- TORAMAN, M., 2013. "İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Ağ Kullanım Düzeylerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle İlişisinin İncelenmesi"; Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- TURNALAR, G., 2008. " İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi"; Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

- ULUSOY, O., 2008. "Ergenlerde bilişim teknolojileri kullanımı ve saldırganlık ilişkisi";Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- WHANG, L.S-M., LEE, S., and CHANG, G., 2003. Internet over-users" psychological profiles: A behavior sampling analysis on internet addiction. *Cyberpsychology and Behavior*, 6 (2).pp.143-150.
- WU, Y-T. ve TSAI, C.C., 2006. "University Students Internet Attitudes and Internet Self-Efficacy: A Study At Three Universities in Taiwan", *Cyberpsychology and Behavior*, 9 (4). pp.441-450.
- YALÇIN, C., 2003. "Sosyolojik Bir Bakış Açısıyla İnternet", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27 (1). ss.77-89.
- YILDIZ, C., 2005. Chat (Sanal Sohbet). A. Tarcan (Ed.), *İnternet ve Toplum*, Anı Yayıncılık,Ankara, ss.55- 89.
- YILMAZ, D., 2010. "Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalına Başvuran Çocuk ve Ergenlerde Bilgisayar Oyunu ve İnternet Kullanımı İle Utangaçlık ve Sosyal Fobi iliksisinin incelenmesi"; Uzmanlık Tezi, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Bursa.
- YOUNG, 1998. "Internet Addiction: Personality Traits Associated With Its Development", Paper Presented At The 69th Annual Meeting Of The Eastern Psychological Association In April 1998.
- YOUNG, 2000. "Cyber-Disorders: The Mental Health Concern For The New Millennium", *Cyberpsychology and Behavior*, 3 (5). pp.475-479.
- YOUNG, 2004. "Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon And Its Consequences", *American Behavioral Scientist*, 48 (4).pp.415.
- YOUNG, K., 2007. Cognitive Behavior Therapy with Internet Addicts: Treatment Outcomes and Implications. *CyberPsychology and Behavior*, 10 (5).pp.671-679.
- YOUNG, K.S., 1996. "Psychology Of Computer Use: XL. Addictive Use Of The Internet: A Case That Breaks The Stereotype", *Psychological Reports*, 79. pp.899-902.
- YOUNG, K.S., 1996a. Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *Cyber Psychology and Behaviour*, 1 (3).pp.237-244.

YOUNG, K.S., 1997. What Makes the Internet Addictive: Potential Explanations for Pathological Internet Use, 105th Annual Conference of the American Psychological Association, USA: Chicago.

YOUNG, K.S., 2009. Understanding Online Gaming Addiction and Treatment Issues for Adolescents, The American Journal of Family Therapy, 37 (5).pp.355- 372.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://Orgm.Meb.Gov.Tr/Meb_İys_Dosyalar/2015_11/19043458_Ogretmen_Bilgilendirme.Pdf

<http://Www.Meb.Gov.Tr/Teog-Rehberleri-Guncellendi/Haber/9929/Tr>

http://Www.Meb.Gov.Tr/Sinavlar/Dokumanlar/2015/Kilavuz/OrtakSnavlar_E_Klavuz2015_2016.Pdf, (17.04.2016)

Elementary Education Online, 2016; 15 (1): 53-76, İlköğretim Online, 15 (1), 53-76, 2016.[Online]:<http://IlkogretimOnline.Org.TrDoi:Http://Dx.Doi.Org/10.17051/Io.2016.78720>, (10.04.2016)

<http://Www.Tuik.Gov.Tr/PrehaberBultenleri.Do?Id=18660Brown.Edu/People.Html>, (10.04.2016).

Goldberg, I. (1999). "Goldberg's Message", <http://Wwwusr.Rider.Edu/~Suler/PsyCyber/Supportgp.Html>, (17.04.2016).

Grohol, J. (1999). "Internet Addiction Guide", [http://psychcentral.com/ Netaddiction.html](http://psychcentral.com/Netaddiction.html), (14.04.2016).

Grohol, J.M. (2012). Internet addiction guide. [<http://psychcentral.com/netaddiction>]. (15 04.2016).

Gürkan, N. (2001) Medya ve toplum-2 www.baianet.org. (10/04/2016)

Şenkoyuncu, Ö., 2009, Bilgisayar bağımlısı mısınız?. http://www.tavsiyeeidiyorum.com/makale_3253.htm (04.03.2016)

Goldberg

(1996). *Goldberg's message*. <http://wwwusr.rider.edu/~suler/psyCyber/supportgp.html> (14.04.2016)

Suler, J. (1996). Why is this thing eating my life? Computer and cyberspace addiction at the "palace". <http://wwwusr.rider.edu/~suler/psyCyber/eatlife.html> (10.03.2016)

8. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Ad-Soyadı:Ziya Karakuş

Doğum tarihi: 25.09.1975

Medeni durum:Bekâr

Eğitim Durumu:

Lisans: İnönü Üniversitesi\Eğitim Fakültesi\Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü

Yabancı Dil ve düzeyi:

İngilizce\orta düzey

İş Deneyimi:

Cumhuriyet İlköğretimOkulu 1998-2001 Karaisalı/Adana

Dede Korkut Ortaokulu 2002-Çalışıyor Seyhan/Adana

Tel:5305434315

Mail:ziyapdr@hotmail.com

9. EKLER

9.1. Ek- 1: İnternet Bağımlılığı Ölçeği:

Aşağıdaki sorularda, size en uygun düşen şıkkı işaretleyiniz:	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Çoğunlukla	Çok sık	Devamlı
1. Ne sıklıkla planladığınızdan daha fazla süre internette kalıyorsunuz?	0	1	2	3	4	5
2. Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?	0	1	2	3	4	5
3. Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?	0	1	2	3	4	5
4. Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?	0	1	2	3	4	5
5. Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?	0	1	2	3	4	5
6. Ne sıklıkla okula devamanız internetten dolayı olumsuz etkilenir?	0	1	2	3	4	5
7. Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?	0	1	2	3	4	5
8. Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikâyet eder?	0	1	2	3	4	5
9. Ne sıklıkla okuldaki ders notlarınız ve ödevleriniz internette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?	0	1	2	3	4	5
10. Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internete girersiniz?	0	1	2	3	4	5
11. Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?	0	1	2	3	4	5
12. Ne sıklıkla internetsiz hayatın, sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?	0	1	2	3	4	5
13. Biri sizi internetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırıncı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?	0	1	2	3	4	5
14. Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkla uykunuz kaçır?	0	1	2	3	4	5
15. İnternette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?	0	1	2	3	4	5
16. Kendinizi ne sıklıkla internetteyken “yalnızca birkaç dakika daha” derken bulursunuz?	0	1	2	3	4	5
17. Ne sıklıkla İnternette harcadığınız zaman miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?	0	1	2	3	4	5
18. İnternette kaldığınız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız?	0	1	2	3	4	5
19. Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?	0	1	2	3	4	5
20. Ne sıklıkla internette olmadığınızda kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, internete girince rahatlırsınız?	0	1	2	3	4	5

9.2. Ek- 2: Kişisel Bilgi Formu:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Açıklama:

Bu çalışmada elde edilen bilgiler Çağ Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Tez çalışmasında araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bilgiler kesinlikle saklı tutulacaktır. Değerli zamanınızı ayırdığınız için teşekkür ederim.

Ziya KARAKUŞ

1. Adınız Soyadınız :

.....

2. Okulunuz:

3. Cinsiyetiniz

( ) Kız ( ) Erkek

4. Anne: ( ) Öz ( ) Üvey

5. Baba: ( ) Öz ( ) Üvey

6. Anne-Babanız:

( ) Sağ ve Birlikte

( ) Anne- Baba boşanmış

( ) Anne- Baba ayrı yaşıyor

( ) Anne veya Baba hayatta değil

7. Annenizin eğitim durumu:

( ) Okur- yazar değil

( ) Okur-yazar

( ) İlkokul mezunu

( ) Ortaokul mezunu

( ) Lise mezunu

( ) Üniversite mezunu

( ) Yüksek lisans- Doktora

8. Babanızın eğitim durumu:

( ) Okur- yazar değil

( ) Okur-yazar

( ) İlkokul mezunu

( ) Ortaokul mezunu

( ) Lise mezunu

( ) Üniversite mezunu

( ) Yüksek lisans- Doktora

9. Ailenizin aylık gelir durumu hangi aralıktadır?

( ) 1.000 TL den az

( ) 1.000 TL - 1.999 TL arasında

( ) 2.000 TL - 2.999 TL arasında

( ) 3.000 TL - 4.000 TL arasında

( ) 4.000 TL den fazla

10. Evinizde bilgisayar var mı?

( ) Evet ( ) Hayır

11. Evinizde bilgisayar varsa internet bağlı mı?

( ) Evet ( ) Hayır

12. İnterneti günlük kaç saat kullanıyorsunuz?

( ) 1 saatten az

( ) 1 - 3 saat

( ) 4 - 6 saat

( ) 7 - 9 saat

( ) 9 saatten fazla

13. İnterneti hangi amaçla kullanıyorsunuz?

( ) Oyun - Eğlence

( ) Mail - İletişim

( ) Araştırma - Ödev

( ) Haber

( ) Sohbet

( ) Film, Video ve Müzik

( ) Sosyal ağlar (Facebook, Twitter vb.)

( ) Diğer .....

14. Sosyal ağları kullanma veya kullanacak olma sebebiniz nedir?

( ) Arkadaşlar ile iletişim

( ) Sosyal çevre edinme

( ) Yeni arkadaşlıklar kurma

( ) Bilgi paylaşımı

( ) Video, ses, güzel sözler vs. paylaşımı

( ) Oyun ve vakit geçirme

( ) Diğer .....

9.3. Ek- 3: Valilik İzni

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98258552-605-E.3680772
Konu : Ziya KARAKUŞ'un Tez Çalışması

31.03.2016

Sayın; Ziya KARAKUŞ
(Dede Ortaokulu Tellidere Mah. Seyhan/ADANA)

İlgi : Valilik Makamı'nın 31/03/2016 tarihli ve 98258552-20-E.3634792 sayılı onayı.

Çağ Üniversitesi Psikoloji tezli yüksek lisans öğrencisi Ziya KARAKUŞ'un "Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeyleri ile TEOG Yerleşme Puanları Arasındaki İlişki" konulu tezi kapsamında Müdürlüğümüze bağlı Seyhan İlçesi Dede Korkut Ortaokulu, Kasım Sacide Ener Ortaokulu, Mehmet Akif Ortaokulu, Dosteller Ortaokulu ile Çukurova İlçesi DSİ Baraj Ortaokulu ve AĞLAT Ortaokulu 8. sınıf öğrencilerine İnternet Bağımlılık Ölçeğini uygulamak isteği ile ilgili ilgi olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Murat BİLAL
Vali a.
Müdür Yardımcısı

EK: Onay Örneği (1 Sayfa)

3üvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
01.04.2016

İsmail UZKUÇ
V.H.K.İ.

Elektronik Adres: <http://adana.meb.gov.tr>

E-posta: argedil@meb.gov.tr

Adres: Dede Korkut Mah. İhsaniye Müberritler Caddesi Yeni Valilik Binası 01130 Seyhan / Adana

Tel: (0 322) 458 83 71 - 1666

Faks: (0 322) 458 83 92

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 10a8-c0b9-32d2-a2df-647a kodu ile teyit edilebilir.